

גמרא סדורה

מסכת שבת

פרק ט"ז - "כָּל כְּתָבֵי הַקֶּדֶשׁ"

מהדורה זו מוקדשת לילדי ונוער עתניאל הנפלאים
שנוסף ללימודיהם ועיסוקיהם באים כל לילה ללמוד את הדף היומי
"מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם" (תהלים ח, א)

לימוד פרק זה מוקדש:

לעילוי נשמת: ר' רפאל בכר ז"ל

יחד עם אשתו רחל תבדל לחיים טובים וארוכים,
זכה להיוולד בארץ ישראל לפני קום המדינה בפתח תקוה
לגור: בנתיבות, נוה דקלים בגוש קטיף, עתניאל בהר חברון.
להלחם במלחמת ישראל,

זכו להקים משפחה לתפארת במסירות נפש, וזכו לצאצאים רבים
יהיה זה מקצת הכרת הטוב שיש לי כלפיהם,
ומצוות ניחום אבלים בימי הקורונה

המהדורה המעניקה חווית הצלחה
ומאהיבה את הגמרא על לומדיה

יוצא לאור על ידי עמותת "זכל בניין לימודי ה"

ז' תמוז תש"פ

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמיין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

תודה רבה לכל הלומדים שהעירו הערות והארות,
בזכותם מהדורה זו טובה יותר.
ובייחוד לרב נתנאל אריאל שהגיה, העיר והאיר הארות רבות בכשרון רב,
את כל מסכת שבת, אני מודה לו ולכולם

©

כל הזכויות שמורות

על הניקוד, הפיסוק החלוקה לסוגיות, פסקאות, עיצוב ועימוד,
שמורות לעמותת "וכל בניין לימודיך" ולדניאל ברק ווינט.

מסכת שבת פרק ט"ז - "כָּל כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ"

1. קטו, א-ב

כ"י

משנה

מתני'
כל כתבי הקדש. כגון תורה נביאים וכתובים ולא תימא תורה לחוד הוא דשרי למיטרח ולאצולי ולא שאר ספרים: **מצילין אותן.** כדקתני לקמן למבוי שאינו מפולש וטירחא בעלמא הוא דשרי בה וחסרון עירוב כדמפרש בגמרא:

בין שקורין בהן. כגון נביאים שמפטרין בהן בשבת בבית הכנסת:

בין שאין קורין בהן. כגון כתובים ורבינו הלוי אמר דאפי' יחידים אין קורין בהן כדקתני טעמא משום ביטול בית המדרש דמשכי לבא ובשבת היו דורשין דרשה לבעלי בתים שעסוקין במלאכה כל ימות החול ובתוך הדרשה היו מורין להן הלכות איסור והיתר וטוב להן לשמוע מלקרות בכתובים:

ואע"פ שכתובין בכל לשון. ואיכא למאן דאמר לקמן לא ניתנו לקרות בהן מצילין אותן:

טעונין גניזה. אסור להניחן במקום הפקר ובגמרא מתרץ לה ורבותי פירשו דהאי בכל לשון דקאמר אכתובים קאי ולא אנביאים ומדומה אני מפני שמצינו ביונתן בן עוזיאל שאמר תרגום הן מפרשין כך ואני אומר אף בנביאים אם אמר יונתן לא כתבו ולא ניתנו ליכתב והכי מפרש במסכת מגילה (דף ט.) ומאן דאסר בכולהו אסר בר מסיית יונית משום מעשה דתלמי המלך ולא מפליג התם בין נביאים לכתובים:

מפני בטול בית המדרש. שהיה קבוע בשבת כדפרישית לעיל:

גמ'

איתמר היו כתובין תרגום. אכתובים קאמר ולי'נ אכל כתבי הקדש קאי:

אליבא דמאן דאמר ניתנו לקרות בהן. מותר לקרות בכתבי הקדש הכתובין בכל לשון במסכת מגילה (דף ח:): ואין בין ספרי ותפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבין בכל לשון:

לא ניתנו. (רבן גמליאל) פליג עלה ואמר אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוניית:

ואע"פ שכתובין בכל לשון. ולא ניתנו לקרות דמדקאמר אף על פי מכלל דלא ניתנו לקרות בהן דאי ניתנו מאי גריעותייהו:

אימא סיפא. לדידך דאמרת אע"פ שכתובין בכל לשון אמצילין קאי אימא סיפא על כרחיך מילתא באנפיה נפשיה הוא וטעונין גניזה בחול פשיטא השתא בשבת מצילין להו גניזה בחול מיבעיא:

כָּל כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ:

מצילין אותן מפני הדליקה,

בין שקורין בהן,

ובין שאין קורין בהן,

אף על פי שכתובים בכל לשון - טעונים גניזה.

ומפני מה אין קורין בהם?

מפני ביטול בית המדרש.

גמרא

איתמר:

היו כתובים תרגום או בכל לשון:

רב הונא אמר:

אין מצילין אותן מפני הדליקה.

ורב חסדא אמר:

מצילין אותן מפני הדליקה.

אליבא דמאן דאמר: ניתנו לקרות בהן -

דכולי עלמא לא פליגי דמצילין.

כי פליגי - אליבא דמאן דאמר: לא ניתנו לקרות בהן,

רב הונא אמר: אין מצילין, דהא לא ניתנו לקרות בהן,

רב חסדא אמר: מצילין, משום בזיון כתבי הקדש.

תנן:

"כל כתבי הקדש:

מצילין אותן מפני הדליקה,

בין שקורין בהן,

בין שאין קורין בהן,

אף על פי שכתובין בכל לשון."

מאי לאו, **"שקורין בהן" - נביאים,**

ו"שאין קורין בהן" - כתובים,

"אף על פי שכתובין בכל לשון" - דלא ניתנו לקרות בהן, וקתני: "מצילין"!

ותיבתא דרב הונא!

אמר לך רב הונא:

ותסברא?!

אימא סיפא: **"טעונין גניזה"**,

השתא - אצולי מצילין, גניזה - מיבעי?!

אלא,

רב הונא מתרץ לטעמיה,

ורב חסדא מתרץ לטעמיה.

"רב הונא מתרץ לטעמיה":

"בין שקורין בהן" - נביאים,

ובין שאין קורין בהן" - כתובים.

במה דברים אמורים: שכתובין בלשון הקדש,

אבל **"בכל לשון" - אין מצילין,**

ואפילו הכי - גניזה בעו.

"רב חסדא מתרין לטעמיה":

"בין שקודין בהו" - נביאים,

"ובין שאין קודין בהו" - כתובים,

"אף על פי שכתובין בכל לשון" - נמי מצילין.

והכי קאמר: ומקק שלהו - טעונין גניזה.

מיתבי:

"היו כתובים תרגום וכל לשון - מצילין אותן מפני הדליקה".

תיובתא דרב הונא!

אמר לך רב הונא:

האי תנא סבר - ניתנו לקרות בהו.

תא שמע:

"היו כתובין גיפטיט, מדיט, עיברית, עילמית, יונית,

אף על פי שלא ניתנו לקרות בהו,

מצילין אותן מפני הדליקה".

תיובתא דרב הונא!

אמר לך רב הונא:

תנאי היא,

דתנאי:

"היו כתובין תרגום ובכל לשון - מצילין אותן מפני הדליקה.

רבי יוסי אומר:

אין מצילין אותן מפני הדליקה.

אמר רבי יוסי:

מעשה באבא חלפתא, שהלך אצל רבן גמליאל בריבי לטבריא,

ומצאו שהיה יושב על שלחנו של יוחנן הנזוף, ובדיו ספר איוב תרגום והוא קורא בו.

אמר לו: זכור אני ברבן גמליאל אבי אביה, שהיה עומד על גב מעלה בהר הבית,

והביאו לפניו ספר איוב תרגום, ואמר לבנאי: שקעהו תחת הנדבך.

אף הוא צוה עליו וגנזו.

רבי יוסי בריבי יהודה אומר:

עריבה של טיט כפו עליו.

אמר רבי:

שתי תשובות בדבר:

חדא, וכי טיט בהר הבית מנין?

ועוד, וכי מותר לאבדו ביד?

אלא מניחון במקום התורפה והו מרקיבין מאליהו".

מאן תנאי?

קטוב, אילימא: תנא קמא ורבי יוסי,

ודילמא בהא קמיפלגי:

מר סבר: ניתנו לקרות בהו,

וקר סבר: לא ניתנו לקרות בהו!

אלא, רבי יוסי ותנא ד"גיפטיט".

רש"י

ואפילו הכי בעו גניזה. ודקתני

ואע"פ שכתובין בכל לשון לאו

אהצלה קאי אלא אטעונין גניזה

והכי קאמר אף על פי שכתובים

בכל לשון ובשבת אין מצילין

אותן בחול מיהא טעונין גניזה:

ומקק שלהם. אם בלו ונעשו

רקבון אף המקק רקבובית של

אכילת התולעים טעונין גניזה:

עברית. כתב של עבר הנהר:

אבא חלפתא. אבא של רבי יוסי

חלפתא שמו:

רבן גמליאל בריבי. לא שהיה

בנו של רבי אלא אדם גדול קרי

בריבי:

רבן גמליאל אבי אביך. הוא רבן

גמליאל הזקן ורבן גמליאל

שהיה בדורו של חלפתא הוא

אבי אביו של רבינו הקדוש:

גב מעלה בהר הבית. שבהר

הבית היו מעלות כשהוא הולך

וגבוה כדתן במסכת מדות (פ"ב

מ"ג):

נדבך. שורת אבני הבנין:

טיט בהר הבית מנין. וכי בטיט

היו בונין והלא בטרכסיד היו

בונים חול וסיד מעורבין וטיט

לא הוי אלא עפר ומים:

התורפה. גלוי והפקר:

מאן תנאי. דקאמר רב הונא

לעיל תנאי היא מאן מהני תנאי

קאי כרב חסדא ומאן כרב

הונא:

אילימא ת"ק. כרב חסדא ור'

יוסי כרב הונא:

דילמא. טעמא דת"ק משום

דקסבר ניתנו לקרות בהן ונהי

דרי יוסי קאי כרב הונא מיהו

כרב חסדא לא קאי ולא חד

דהא רב חסדא אפי' למייד לא

ניתנו קאמר מצילין:

2. קטו, ב

רש"י

הברכות. מטבע ברכות שטבעו חכמים כגון י"ח ושאר ברכות: **ומעניינות הרבה.** מפרשיות שהיו כותבין בקמיעין פסוקים ללחש כגון כל המחלה וכגון לא תירא מפחד לילה: **נשרפין במקומן.** אם נפלה דליקה בשבת: **כשורפי תורה.** שהרי לא יצילם בשבת: **לבודקו.** אם אמת היה הדבר: **טומוס.** קבוצות קונטריסים: **היו כתובין.** תורה נביאים וכתובים: **תיבעי למ"ד.** בנכתבים בכל לשון מצילין תיבעי למ"ד אין מצילין: **דלא מיקיים.** אין מתקיים כדיו: **הא רב המנונא תנא.** מצילין: **מאי תניא.** היכא תניא: **מדקאמר מגילה בדיו.** וקתני דהוא מן הדברים שבין ספרים למגילה ש"מ שאר ספרים נכתבים בסם ובסיקרא:

תנו רבנן:

"הברכות והקמיעין:

אף על פי שיש בהן: אותיות של שם,

ומעניינות הרבה שבתורה,

אין מצילין אותן מפני הדליקה,

אלא נשרפים במקומן הן ואזרותיהן.

מבאן אמרו: כותבי ברכות - נשורפי תורה.

מעשה באחד שהיה כותב בצידן.

באו והודיעו את רבי ישמעאל.

והלך רבי ישמעאל לבודקו.

כשהיה עולה בסולם, הרגיש בו, נטל טומוס של ברכות ושקעו בספל של מים.

ובלשון הזה אמר לו רבי ישמעאל:

גדול עונש האחרון מן הראשון."

בעא מיניה ריש גלותא מרבה בר רב הונא:

היו כתובין: בסם,

ובסיקרא,

בקומוס,

ובקנקנתום בלשון הקדש,

מצילין אותן מפני הדליקה,

או:

אין מצילין?

תיבעי למאן דאמר: מצילין,

תיבעי למאן דאמר: אין מצילין.

"תיבעי למאן דאמר: אין מצילין" - הני מילי היכא דכתבי תרגום ובכל לשון,

אבל הכא דכתבי בלשון הקדש - מצילין?

או דילמא:

אפילו למאן דאמר: מצילין - הני מילי היכא דכתבי בדיו דמיקיים,

אבל הכא בין דלא מיקיים - לא?

אמר ליה:

אין מצילין.

והא רב המנונא תנא: "מצילין"!

אמר ליה:

אי תניא - תניא.

מאי תניא?

אמר רב אשי,

כדתניא:

"אין בין ספרים למגילה,

אלא שהספרים - נכתבים בכל לשון,

ומגילה - עד שתהא כתובה אשורית, על הספר, ובדיו."

3. קטו, ב

רפ"י

בר חלוב. שם אדם :
 פ"ה אותיות. זהו שיעור לספר
 תורה שנמחק או בלה להיות
 עומד בקדושתו :
 כגון פרשת ויהי בנסוע הארון.
 שהוא ספר לעצמו כדלקמן ויש
 בה פ"ה אותיות :
 ללקט. שנשאת כאן תיבה
 ובמקום אחר תיבה :
 מהו. להצילן :
 ותיבעי לך פרשת ויהי בנסוע
 הארון גופה. שנכתבה לבדה
 וחסרה אות מהו להצילה :
 שאין בו כדי ללקוט. ובאותו
 ליקוט עצמו ליכא אזכרות :
 תרגום שבתורה. יגר שהדותא
 ושבנביאים כגון כדנא תימרון
 להום (ירמיהו י) שכתבו מקרא
 [א"י] התרגום שבעזרא כתבו
 מקרא :
 כתב עברית. אותיות גדולות הן
 ואין דומות לכתב אשורית אף
 ע"פ שכתובין בלשון הקדש אלא
 שכתב האותיות משונות :
 ואין צריך לומר תרגום שבעזרא
 ושבדניאל ושבתורה. שכתבו
 תרגום כהלכתו :
 להשלים. אם היה בו כדי ללקט
 ותרגום זו משלימו מצטרף
 ומצילין בשבילו :
 תיבתא דרב הונא. דמדקתני
 ללקט מכלל דמפוזרות נינהו :
 בתיבות. הא דקתני ללקט
 דמשמע מפוזרות לא ללקט אות
 ואות לבד אלא ללקט תיבה
 שלימה תיבה כאן ותיבה כאן
 עד פ"ה אותיות וכי פלגינן
 באותיות המפוזרות :

בְּעַא מִינֵיהּ רַב הוּנָא בַר חֲלוּב מְרַב נְחֻמָּן:
 סֵפֶר תּוֹרָה שְׂאִין בּוּ לְלַקֵּט שְׁמוּנִים וְחֻמְשׁ אוֹתִיּוֹת כְּגוֹן פְּרָשֶׁת "וַיְהִי בְּנִסְעֵי הָאָרוֹן"⁴⁷³ (במדבר י, לה-לו),
 מְצִילִין אוֹתָהּ מִפְּנֵי הַדְּלִיקָה,
 או:
 אֵין מְצִילִין?

אָמַר לֵיהּ:
 וְתִבְעִי לָךְ פְּרָשֶׁת "וַיְהִי בְּנִסְעֵי הָאָרוֹן" גּוּפָה!

הֵיכָא דְחָסַר פְּרָשֶׁת "וַיְהִי בְּנִסְעֵי" - לֹא קְמִיבְעִיא לִי,
 דְּכִינּוּן דְּאִית בֵּיהּ הַזְכָּרוֹת, אִף עַל גַּב דְּלִית בֵּיהּ שְׁמוּנִים וְחֻמְשׁ אוֹתִיּוֹת - מְצִילִין.
 כִּי קָא מִיבְעִיא לִי: סֵפֶר תּוֹרָה שְׂאִין בּוּ לְלַקֵּט - מֵאִי?

אָמַר לֵיהּ:
 אֵין מְצִילִין.

אִיתִיבֵיהּ:
 "תְּרַגּוּם שְׁכַתְּבוּ מְקָרָא,
 וּמְקָרָא שְׁכַתְּבוּ תְּרַגּוּם,
 וְכַתְּבַ עֲבָרִית:
 מְצִילִין מִפְּנֵי הַדְּלִיקָה,
 וְאֵין צְרִיךְ לומר: תְּרַגּוּם שְׁבַעֲזָרָא, וְשְׁבַדְנִיָּאל וְשְׁבַתוֹרָה."
 "תְּרַגּוּם שְׁבַתוֹרָה" - מֵאִי נִיהוּ?
 "יְגַר שְׁהַדוּתָא"⁴⁷⁴ (בראשית לא, מז),
 וְאִף עַל גַּב דְּלִית בֵּהּ שְׁמוּנִים וְחֻמְשׁ אוֹתִיּוֹת!

כִּי תִנְיָא הֵהִיא, לְהַשְׁלִים.

אִיבְעִיא לְהוּ:
 הֲנִי שְׁמוּנִים וְחֻמְשׁ אוֹתִיּוֹת - מְכוּנְסוֹת אוּ מְפוּזְרוֹת?

רַב הוּנָא אָמַר:
 מְכוּנְסוֹת.

רַב חֲסֵדָא אָמַר:
 אִפִּילוּ מְפוּזְרוֹת.

מִיתִיבִי:
 "סֵפֶר תּוֹרָה שְׁבַלָה,
 אִם יֵשׁ בּוּ לְלַקֵּט שְׁמוּנִים וְחֻמְשׁ אוֹתִיּוֹת, כְּגוֹן פְּרָשֶׁת: "וַיְהִי בְּנִסְעֵי הָאָרוֹן" - מְצִילִין,
 וְאִם לֹא - אֵין מְצִילִין."
 תִּיּוּבְתָא דְרַב הוּנָא!

תְּרַגְמָה רַב חֲסֵדָא אֵלִיבָא דְרַב הוּנָא:
 בְּתִיבוֹת.

⁴⁷³ לח ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה והנה ויפצו איביד ויגסו משנאיד מפניך. לו ובגוה יאמר שובה והנה רבבות אלפי ישראל
⁴⁷⁴ ויקרא לו למן יגר שהדוּתָא ויעקב קרא לו גלעד

4. קטו, ב - קטז, א

ר"י

עשה לה סימניות מלמעלה ומלמטה. להבדיל מן הסמוכות לה:
 למעלה ולמטה. בתחלה ובסוף ויהי בנסוע הארון:
 שאין זה מקומה. שאינה ראויה לכאן דלאו בהליכות מסעות משתעי לעיל מינה אלא בדגלים היתה ראויה ליכתב בפרשת במדבר סיני:
 לא מן השם הוא זה. לא זה השם של טעמי הסימניות דמקומה הוא דפרשה זו בתחלת מסע שנסעו מהר סיני איירי כדכתיב לעיל מינה ויהי בחדש השני בשנה השנית בעשרים לחדש נעלה הענן וגו':
 ז' ספרי תורה. דפרשה זו ספר לעצמו נמצא שלמעלה ספר לעצמו [ושלמטה ספר לעצמו] הואיל וזה מקומה נמצא ספר וידבר נחלק לגי ספרים:
 עתידה פרשה זו. לעתיד שיהו כל הפורעניות בטלין ולא ידאגו לפורענות ויצר הרע בטל:
 מאחרי ה'. בתוך גי ימים למסעם התאוו האספסוף תאוו להתרעם על הבשר כדי למרוד בהקב"ה:

תנו רבנן:

"ויהי בנסוע הארון ויאמר משה" ⁴⁷⁵ (במדבר י, לה-לו) -

פרשה זו, עשה לה הקדוש ברוך הוא: סימניות מלמעלה ולמטה.

קטז, א לומר: שאין זה מקומה.

רבי אומר:

לא מן השם הוא זה,

אלא מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו."

כמאן אזלא הא דאמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן:

"חצבה עמודיה שבעה" ⁴⁷⁶ (משלי ט, א), - אלו שבעה ספרי תורה,

כמאן?

כרבי.

מאן תנא דפליג עליה דרבי?

רבן שמעון בן גמליאל הוא.

דתניא:

"רבן שמעון בן גמליאל אומר:

עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן, ותכתב במקומה.

ולמה בתבה כאן?

כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שנייה."

"פורענות שנייה" - מאי היא?

"ויהי העם כמתאננים" ⁴⁷⁷ (במדבר יא, א).

"פורענות ראשונה"?

"ויסעו מהר ה'" ⁴⁷⁸ (במדבר י, ג),

ואמר רבי חמא ברבי חנינא:

שסרו מאחרי ה'.

והיכן מקומה?

אמר רב אשי:

בדגלים.

⁴⁷⁵ ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה יהוה ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך. לו ובגדה יאמר שובה יהוה רבבות א

⁴⁷⁶ חכמות בנותה ביתה חצבה עמודיה שבעה

⁴⁷⁷ ויהי העם כמתאננים רע באוני יהוה וישמע יהוה ויחר אפו ותבער בם אש יהוה ותאכל בקצה המחנה

⁴⁷⁸ ויסעו מהר יהוה דרך שלשת ימים וארון ברית יהוה נסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה

5. קטז, א

רפ"י

הגליונים. קלפים חלקים וקס"ד השתא דבכל צדדין שיהו חלקים קמבעיא ליה כגון חלק שלמעלה ושלמטה ושנמחק כתבו ונעשה חלק:

בלה שאני. דכיון שבלה אף הגליון בטל וכי מבעיא ליה שהגליון קיימים אלא שהכתב הלך:

ותיפוק ליה משום גליון דידיה. דהיינו כל הספר תורה:

מקום הכתב. שנמחק: **לא מבעיא לי.** דודאי מיגרע גרע דכי קדיש מעיקרא לאו לשם גליון חלק קדיש אלא אדעתא דכתב וכיון דאזל ליה כתב פקע מקדושתיה: **של מעלה ומטה.** דמתחלה לשם חלק קדיש והשתא כשנמחק כתב הספר. נמי חלק הוא:

ה"ג ותיפוק ליה משום ההוא דגיז ושדי. והכי פירושא ותיפוק לי דאע"ג דאין בו כדי ללקט פ"ה אותיות הוה ליה למיתניי בברייתא מצילין משום ההוא ריוח של מעלה ומטה אלא לאו פשוט מיניה דאין מצילין ומשני דגיז ושדי שנחתכו הגליונים ולא נשתייר בו אלא מקום הכתב:

שבתחלת הספר ושבוף הספר. שכולן היו כתובין כמגילה כס"ת ואמרי' בב"ב בפ"ק (דף יג:) ראשו כדי לגול עמוד סופו כדי לגול היקף להקיף כל הכרך:

מטמא את הידים. אם נגע בו ונגע בתרומה פוסלה דמגזירת י"ח דבר היא (לעיל דף יד.):

דילמא אגב ס"ת. שלא נמחק כתב הספר אלא כולו קיים וזה נגע בגליונים וכי מבעיא לן בנמחק הספר ואין כאן קדושה אלא משום גליון ששמשו בעודו קיים:

ספרי מינין. משרתים לע"ז וכתבו להן תורה נביאים כתובים כתב אשורית ולשון הקודש:

וספרי המינין גופיהו מצילין. בתמיה:

ספרי המינין הרי הן כגליונים. כקלפים חלקים שלא נכתב בהם מעולם: **קודר.** חותך חתיכות הקלף מקום השם:

איבעיא להו:

הגליונין של ספר תורה:

מצילין אותן מפני הדליקה?

או:

אין מצילין אותן מפני הדליקה?

תא שמע:

"ספר תורה שבבלה,

אם יש בו ללקט שמונים וחמש אותיות,

בגון פרשת "ויהי בנסע הארץ"⁴⁷⁹ (במדבר י', לה-לו) - **מצילין,**

ואם לאו - אין מצילין,"

ואמאי? תיפוק ליה משום גליון דידיה!

בלה שאני.

תא שמע:

"ספר תורה שנמחק,

אם יש בו ללקט שמונים וחמש אותיות, בגון פרשת: "ויהי בנסע הארץ" - מצילין,

ואם לאו - אין מצילין,"

ואמאי? תיפוק ליה משום גליון דידיה!

מקום הכתב - לא קמבעיא לי,

דכי קדוש - אגב כתב הוא דקדוש, אזל כתב אזלא לה קדושתיה.

כי קמבעיא לי: של מעלה ושל מטה,

שבין פרשה לפרשה,

שבין דף לדף,

שבתחלת הספר, שבסוף הספר.

ותיפוק ליה משום ההוא!

דגיז ושדי.

תא שמע:

"הגליונין: של מעלה ושל מטה,

שבין פרשה לפרשה,

שבין דף לדף,

שבתחלת הספר, שבסוף הספר -

מטמאין את הידים."

דילמא אגב ספר תורה שאני.

תא שמע:

"הגליונין וספרי מינין - אין מצילין אותן מפני הדליקה,

אלא נשרפין במקומן הו ואזכרותיהו."

מאי לאו, גליונין דספר תורה.

לא, גליונין דספרי מינין.

השתא ספרי מינין גופיהו - אין מצילין, גליונין - מבעיא!?

הכי קאמר: וספרי מינין - הרי הן כגליונים.

⁴⁷⁹ **לה ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה והזה ויפצו אנביך וינסו משנאיך מפניך. לו ובנחה יאמר שובה והזה רבבות אלפי ישראל**

6. קטז, א-ב

רפ"י

שאפי' רודף אדם להורגו. על עצמו קאמר: שהללו. נכרים העובדים ע"ז אינן מכירין שהרי בכך גדלו וכך למדום אבותם: ואחר הדלת והמזוזה שמת זכרוןך. זכרון הוא בידך ואינה שכחה לך אלא שהשלכת אותי אחרי הדלת: כך אין מצילין אותן. אפי' בחול: דבי אבידן. ספרים שכתבו להם המינין להתווכח עם ישראל ומקום שמתווכחים שם קרי ליה בי אבידן: אין ולא. זימנן אמר ליה אין זימנן אייל לא: לבי נצרפי. ע"ז וכך שמה: וקשה לי. ששורשן נעשו גבשושית ולדחותם בקש בא: אמרי ליה ניעקריה קשה לי דוכתייה. שתהא שם גומא אי נמי נסיתיו וקשה לי ריחו וכל זה שהיו מתייראין רב ורבא מלכת לבי אבידן שמא מתוך שיתווכחו יעמדו עליהם ויהרגום: מינייהו אנא. מכירי הם:

גופא:

"הגליונים וספרי מינין - אין מצילין אותם מפני הדליקה.

רבי יוסי אומר:

בחול - קודר את האזכרות שבהן וגונזן, והשאר שורפן.

אמר רבי טרפון:

אקפח את בני, שאם יבאו לידי - שאני אשרוף אותם ואת האזכרות שבהן.

שאפילו אדם רודף אחריו להורגו, ונחש רק להבישו,

נכנס לבית עבודה זרה ואין נכנס לבתיהו של אלו,

שהללו - מכירין וכופרין,

והללו - אין מכירין, וכופרין,

ועליהן הכתוב אומר: "ואחר הדלת והמזוזה שמת זכרוןך"⁴⁸⁰ (ישעיה נז, ח).

אמר רבי ישמעאל:

קל וחומר: ומה לעשות שלום בין איש לאשתו,

אמרה תורה: שמי שנכתב בקדושה - ימחה על המים,

הללו שמטילין קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהו שבשמים - על אחת כמה וכמה.

ועליהם אמר דוד: "הלא משנאיך ה' אשנא,

ובתקוממיה אתקוטט תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי" (תהלים קלט, כא-כב).

וכשם שאין מצילין אותן מפני הדליקה,

כך אין מצילין אותן לא מן המפולת, ולא מן המים, ולא מדבר המאבדן."

בעי מיניה יוסף בר חנין מרבי אבהו:

הני ספרי דבי אבידן,

מצילין אותן מפני הדליקה?

או:

אין מצילין?

אין ולא, ורפיא בידיה.

רב לא אזיל לבי אבידן, וכל שכן לבי נצרפי.

שמואל לבי נצרפי לא אזיל, לבי אבידן אזיל.

אמרו ליה לרבא:

מאי טעמא לא אתית לבי אבידן?

אמר להו:

דיקלא פלגינא איכא באורחא, וקשי לי.

ניעקריה.

דוכתייה קשי לי.

מר בר יוסף אמר:

אנא מינייהו אנא,

ולא מסתפינא מינייהו.

זימנא חדא אזיל, בעו לסכוניה.

רבי מאיר קרי לי: און גליון.

⁴⁸⁰ ואחר הדלת והמזוזה שמת זכרוןך פי מואתי גלית ותעלי הרחבת משפכה ותמרת לך מהם אהבת משפכם יד חזית

רַס"י

פילוסופא. מין:
דהוה שקיל שמא דלא מקבל שוחדא. היה מוציא עליו שם שאינו מקבל שוחד מבעלי דינין הבאין לפניו והיה מקבלו בסתר:
א"ל. פילוסופא לר"ג מיומא דגליתון כו':
שפילית. כל סוף הדבר הוא תחתית שלו ושייך למימר שפילית לסיפיה:
נהור נהורד כשרגא. הנהר אורד כשרגא רמזה שנתנה לו מנורה בשוחד:
אמר לו ר"ג אתא חמרא ובטשא. דחפתו לארץ כלומר אני נצחתי בשוחד [והכל כדי שישמעו המתאספים שם נבלותו ומי הוא]:

רבי יוחנן קרי לי: עוון גליון.

אימא שלום דביתהו דרבי אליעזר אחתיה דרבנא גמליאל הווי.
 הוה ההוא פילוסופא בשבבותיה,
קטז, ב דהוה שקיל שמא דלא מקבל שוחדא.
 בעו לאחוכי ביה.
אעיילא ליה שרגא דדהבא, ואזול לקמיה.
אמרה ליה: בעינא דניפלאי לי בנכסי דבי נשי.
אמר להו: פלוגו.
אמר ליה: כתיב לן: במקום ברא - ברתא לא תירות.
אמר ליה: מן יומא דגליתון מארעכון, איתנטלית אורייתא דמשה ואיתהיבת עוון גליון,
וכתיב ביה: ברא וברתא - כחדא ירתון.
למחר הדר עייל ליה איהו חמרא לובא.
אמר להו: שפילית לסיפיה דעוון גליון,
וכתיב ביה: אנא לא למיפחת מן אורייתא דמשה אתיתי, ולא לאוספי על אורייתא דמשה אתיתי,
וכתיב ביה: במקום ברא - ברתא לא תירות.
אמרה ליה: נהור נהורד כשרגא.
אמר ליה רבנא גמליאל: אתא חמרא ובטש לשרגא.

רפ"י

בזמן בית המדרש. קודם אכילה
 היו דורשים:
שלא בזמן בית המדרש. לאחר
 אכילה לא דרשו משום שכרות:
פסקי סדרא בכתובים. [היו
 רגילים לקרא בבהמ"ד פרשה
 בכתובים]:
במקום בבהמ"ד. שהחכם דורש
 דהיינו בבהמ"ד אבל בעלמא
 קורין:
**בין במקום בהמ"ד כו' בזמן
 בהמ"ד אין קורין.** לפי שמבטלו
 מליכך אצל הדורש אבל שלא
 בזמן בהמ"ד כגון לאחר אכילה
 קורין:
ושמואל. דאמר לעיל אפילו
 לאחר אכילה אין קורין:
כר' נחמיה. אמרה למילתיה
 דלית ליה טעמא דאין קורין
 משום בטול אלא כדי שיאמרו
 קל וחומר לשטרי הדיוטות
 ומיהו שמואל הנהיג במקומו
 כדברי חכמים דמתני' דאמרי
 טעמא (דמתני') משום ביטול
 תורה הלכך לאחר אכילה
 דליכא דרשה קורין:
שונין בהן. כגון מדרש שה"ש
 וקהלת:
שטר הדיוטות. כגון של
 חשבונות או איגרות השלוחות
 למצא חפץ:

7. קטז, ב

וּמַפְנֵי מָה אֵין קוֹרִין בְּהֵם? מַפְנֵי בִּטּוּל בֵּית הַמְּדֻרָשׁ."

אמר רב:

לא שנו אלא בזמן בית המדרש,
 אבל שלא בזמן בית המדרש - קורין.

ושמואל אומר:

אפילו שלא בזמן בית המדרש - אין קורין.

איני?!

והא נהרדעא אתריה דשמואל הוה,
 ובנהרדעא פסקי סידרא בכתובים במנחתא דשבבתא!

אלא אי איתמר, הכי איתמר:

אמר רב:

לא שנו אלא במקום בית המדרש,
 אבל שלא במקום בית המדרש - קורין.

ושמואל אומר:

בין במקום בית המדרש בין שלא במקום בית המדרש,
 בזמן בית המדרש - אין קורין,
 שלא בזמן בית המדרש - קורין.

ואזדא שמואל לטעמיה,

ובנהרדעא פסקי סידרא דכתובים במנחתא דשבבתא.

רב אשי אומר:

לעולם כדאמרו מעיקרא,
 ושמואל כרבי נחמיה.

דתניא:

**"אף על פי שאמרו: כתבי הקדש - אין קורין בהן.
 אבל שונין בהן,
 ודורשין בהן,
 נצרך לפסוק - מביא ורואה בו."**

אמר רבי נחמיה:

מפני מה אמרו: "כתבי הקדש אין קורין בהן?"
 כדי שיאמרו: בכתבי הקדש אין קורין, וכל שכן בשטרי הדיוטות.

8. קטז, ב - קיז, א

רש"י

גמ' **עד החזה**. מתחיל מרגליו האחרונים עד החזה שיוכל להוציא אימורים שהקטר חלבנו דוחין שבת ותו לא מפשיט מידי עד אורתא דצורך הדיוט הוא: **למענהו**. לכבודו: **שלא יסריח**. שהעור מחממו ומסריחו ואין זה כבודו להיות פרס אוכלי שולחנו מגואל: **אפתורי דדהבא**. שאינו מוטל בבזיון אבל לשמא יסריח חייש רב יוסף ורבא לא חייש עד אורתא: **יומא דאסתנא**. רוח צפונית שהיא בינונית לא חמה ולא צנה כדאמרינן ביבמות בפרק הערל (דף עב.) ואיזו רוח המסרחת רוח מזרחית בשעת החום כדאמרינן בגיטין (דף לא:). אפילו שכבת זרע שבמעיי אשה מסרחת בו דכתיב (הושע יג) יבא קדים רוח ה' ממדבר עולה וגוי יש מפרשין יומא דאסתנא רוח דרומית שהיא צוננת אמת שרוח דרומית צוננת אבל אסתנא על כרחיך צפונית היא ונוחה כדאמר בעלמא (עירובין ד' סה.) צריכא שמעתא צילותא כיומא דאסתנא ורוח דרומית היא בלשון ארמי יומא דשותא: **קודם הפשטת העור**. עד החזה: **מ'ט**. עור לאימורין מאי קא עביד: **משום נימין**. של צמר הנדבקין באימורין:

משנה

מצילין תיק הספר עם הספר, ותיק התפילין עם התפילין, ואף על פי שיש בתוכן מעות, ולהיכן מצילין אותן? למבוי שאינו מפולש, בן בתירא אומר: אף למפולש.

גמרא

תנו רבנן: **"ארבעה עשר שחל להיות בשבת, מפשיטין את הפסח עד החזה, דברי רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, ונחמיה אומר: מפשיטין את כולו"**.

בשלמא לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה - דהא איתעביד ליה צורך גבוה, אלא לרבנן - מאי טעמא?

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: דאמר קרא: **"כל פעל ה' למענהו"**⁴⁸¹ (משלי טז, ד).

והכא, מאי **"למענהו"** איכא?

רב יוסף אומר: שלא יסריח.

רבא אומר: שלא יהו קדשי שמים מוטלין כנבלה.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו: דמנח אפתורא דדהבא.

אי נמי, יומא דאסתנא.

ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, האי **"כל פעל ה' למענהו"** (משלי טז, ד) מאי עביד ליה?

שלא יוציא את האימורין קודם הפשטת העור.

מאי טעמא?

אמר רב הונא בריה דרב נתן: משום נימין.

⁴⁸¹ כל פעל יהוה למענהו וגם רשע ליום רעה

רַש"י

חברייא. בני מחלוקתו:
אם מצילין. בשבת:

תיק עם הספר. ואע"פ שיש בתוכו מעות ומשום כבוד הספר שהוא צורך גבוה עבדין בהדיה הצלת מעות שהן צורך הדיוט:

לא נפשיט את הפסח. בתמיה משום צורך גבוה לא שרי צורך הדיוט בהדיה: **התם.** תיק ומעות דקמייתי ראייה מיניה טלטול בעלמא הוא: **הכא.** גבי פלוגתיהו דפסח דאיירי בה השתא מלאכה גמורה דהפשטה מאבות מלאכות היא:

בתרתי פליגי. גבי פסח פליגי בטלטולו דאסר רבי ישמעאל לטלטל [הפסח] אחר שהוציא אימוריו אפי' מחמה לצל משום עור דלאו בר טלטול הוא ולא דמי לשלחין דאמרן בבמה טומנין (לעיל מט.) שמטלטלין אותן דהתם עור בהמה גסה דחוי למישטחיה ולמיזגא עליה:

והכי קאמרי ליה. תשובה לענין טלטול: **לא נטלטל עור אגב בשר.** דהוי נמי כבוד שמים דבשר דומיא דספר ומותר לטלטלו מחמה לצל ואגב בשר יטלטלו עור המחובר בו:

מי דמי. תיק הספר נעשה בסיס לדבר המותר לטלטלו בלא שום דליקה דספר בר טלטול הוא ולדבר האסור כגון מעות:

הכא. האי עור נעשה בסיס לדבר שכולו אסור בטלטול שהבשר אסור לטלטלו דלא חזי לאכילה עד אורתא דפסח אינו נאכל אלא בלילה וצלי ורבי ישמעאל לית ליה כבוד שמים בנאכל להדיוט ואפילו הוי עור תורת כלי עליו מיתסר משום דהוי בסיס לאיסור וכ"ש דהוא גופיה לאו בר טלטול הוא:

אם מביאין תיק שבתוכו מעות. דהוי בסיס לדבר שכולו אסור ומניח בו ספר להצילו ואינו צריך להשליך המעות כדמפרש ואזיל לא נטלטל עור אגב הבשר:

אי נימא דמדהיכא דאית ביה. מעות עם הספר לא שדי להו לא מצריך ליה תנא דידן למשדינהו כדקתני ואע"פ שיש בתוכו מעות:

איתויי נמי מיייתנין. מעלמא מאחת זוית הבית תיק ובתוכו מעות להניח בתוכו ספר ולהציל:

מי דמי. היכא דהספר מונח עם המעות להיכא דהוא בא עכשיו להביאו עם המעות ולתת בו ספר:

התם. דספר ומעות בתוכו להכי לא מצרכינן ליה למישדינהו:

דילמא אדהכי והכי נפלה דליקה. על הספר:

הכא. אדמייתי ליה נישדינהו דרך ביאתו:

כדאמרינן מעיקרא. דלא פליגי אלא בהפשטה ומייתי רבנן ראייה מתיק הספר דמתני' דמצילין מעות אגב ספר צרכי הדיוט אגב צרכי גבוה הואיל וליכא שהות למשדינהו וה"נ אגב צרכי גבוה דכל פעל ה' למענהו יפשיט:

ודקשיא לך כו' דלא בעי ליה לעור. אינו צריך לו לעור ואינו מתכוין להפשיט משום עור ולא דמי להפשט אילים ותחשים דמשכן:

והא ר"ש מודה בפסיק רישיה ולא ימות. והכא אע"ג דלא מיכוין מיפשיט הוא:

דשקיל ליה בברזי. בחתיכות דקות מפשיט וחותר דאין דרך הפשטה בכך ולאו מלאכה הוא אלא שבות:

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא:

מאי אהדרו ליה חברייא לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה?

הכי קאמרי ליה:

אם מצילין תיק הספר עם הספר - לא נפשיט את הפסח מעורו!?

מי דמי!?

התם - טלטול,

הכא - מלאכה!

אמר רב אשי:

בתרתי פליגי,

פליגי בטלטול,

ופליגי במלאכה,

והכי קאמרי ליה: אם מצילין תיק הספר עם הספר, לא נטלטל עור אגב בשר!?

קייא מי דמי!?

התם - נעשה בסיס לדבר המותר,

הכא - נעשה בסיס לדבר האסור!

אלא, הכי קאמרי ליה:

אם מצילין תיק של ספר עם הספר, ואף על פי שיש בתוכו מעות - לא נטלטל עור אגב בשר!?

מי דמי!?

התם - נעשה בסיס לדבר האסור ולדבר המותר,

הכא - כולו נעשה בסיס לדבר האסור!

אלא, הכי קאמרי ליה:

אם מביאין תיק שיש בתוכו מעות מעלמא להציל בו ספר תורה - לא נטלטל עור אגב בשר!?

והיא גופה - מנלן?

אילימא: דמדהיכא דאית ביה - לא שדי להו, איתויי נמי מיייתנין,

מי דמי!?

התם - אדהכי והכי, נפלה דליקה,

הכא - אדהכא והכי, לישדינן!

אלא,

אמר מר בר רב אשי:

לעולם כדאמרינן מעיקרא.

ודקא קשיא לך: הכא - טלטול, והכא - מלאכה,

כגון דלא קבעי ליה לעור.

והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו:

מודה רבי שמעון ב"פסיק רישיה ולא ימות!"

דשקיל ליה בברזי.

9. קיז, א-ב

רפ"י

שני לחיים. לפתח שאין לו מחיצה:

זהו מבוי שאינו מפולש. כלומר מבוי הניתר בכל הלכותיו בין בעירוב בין בשאר דברים וכל היתר שאר מבואות יש לו כגון שיתופי מבואות:

ותרוייהו רבנן וכן בתירא סבירא להו כר"א דאמר אין מבוי ואפילו סתום ניתר בלחי א' ואשמעין בן בתירא דבהצלת כתבי הקדש לא בעינן לחיים כרבי אלעזר:

מפולש קרית ליה. נהי נמי דבעי ר' אלעזר לחיים מיהו מפולש לא מיקרי:

ועוד לרבנן. דאמרי לשאינו מפולש וקאמרת דהיינו מבוי הניתר בכל הלכותיו:

נציל לתוכן אף אוכלין ומשקין. כמו לחצר המעורבת ואמאי פלגינהו מהדדי דגבי ספר קתני למבוי שאינו מפולש וגבי אוכלין קתני להיכן מצילין אותו לחצר המעורבת דמשמע אבל למבוי לא:

שתי מחיצות. מכאן ומכאן:

שני לחיין. לחי לכל פתח ופתח: אליבא דרבי יהודה. דאמר בשתי מחיצות סגי ושני לחיים ואתא בן בתירא למימר דלגבי ספר מודה ר' יהודה דסגי בחד דג' מחיצות הוו:

לדידך נמי. איכא למיפרך כאתקפתא דלעיל:

לרבנן. כיון דאמרת דתרוייהו כר' יהודה לרבנן דאמרי לשאינו מפולש ומפרשי ליה לשאינו חסר כלום כר' יהודה דלא בעי אלא שתי מחיצות ושני לחיים אי הכי לרבנן יציל לתוכו אוכלין ומשקין כמו לחצר המעורבת:

אלא אמר רב אשי כו'. בין רבנן ובין בן בתירא כר' אלעזר סבירא להו דבעי ג' מחיצות ובי לחיים בעלמא והכא לגבי ספר אמרי רבנן מודה ר' אלעזר בלחי אחד וכן בתירא אמר דמודה ר' אלעזר אף בלא לחי: בחד לחי סגי ליה. מילתא דרבנן קא מפרשי:

"וליהיבן מצילין אותן?"

למבוי שאינו מפולש.

בן בתירא אומר: אף למפולש.

היכי דמי "מפולש"?

היכי דמי "שאינו מפולש"?

אמר רב חסדא:

ש'לש מחיצות ושני לחיין - זהו מבוי שאינו מפולש.

ש'לוש מחיצות ולחי אחד - זהו מבוי המפולש.

ותרוייהו אליבא דרבי אלעזר.

דתנן:

"הכשר מבוי:

בית שמאי אומרים:

לחי וקורה.

ובית הלל אומרים:

או לחי או קורה.

רבי אלעזר אומר:

שני לחיים" (עירובין יא:).

אמר ליה רבה:

ש'לוש מחיצות ולחי אחד - "מפולש" קרית ליה?!

ועוד,

לרבנן, נציל לתוכו אוכלין ומשקין!

אלא אמר רבה:

ש'תי מחיצות ושני לחיין - זהו מבוי שאינו מפולש.

ש'תי מחיצות ולחי אחד - זהו מבוי המפולש.

ותרוייהו אליבא דרבי יהודה.

דתנא:

"יתר על בן אמר רבי יהודה:

מי שיש לו שני בתים בשני צדי רשות הרבים -

עושה: לחי מיבן ולחי מיבן.

או קורה מיבן וקורה מיבן.

ונושא ונותן באמצע.

אמרו לו: אין מערבין רשות הרבים בכך".

אמר ליה אביי:

לדידך נמי - לרבנן, נציל לתוכו אוכלין ומשקין!

קי"ב, אלא אמר רב אשי:

ש'לש מחיצות ולחי אחד - זה מבוי שאינו מפולש.

ש'לש מחיצות בלא לחי - זהו מבוי המפולש.

ואפילו לרבי אלעזר דאמר: בעינן לחיים,

הני מילי לאוכלין ומשקין,

אבל לספר תורה - בחד לחי סגי.

10. קיז, ב

רס"י

מתני'

נפלה דליקה בלילי שבת. קודם אכילה:
 שחרית. קודם סעודה:
לעולם הוא מציל. הואיל ויומא בר הכי הוא ובהיתרא טרח דהא בני טלטול ניהו ולחצר המעורבת ואפי' טובא הוה שרי ליה אי לאו משום גזירה וכדמפרש בגמרא:

גמ'

מכדי בהיתרא קטרח. חזו לטלטול ולחצר המעורבת:
ואי שרית ליה. לאתחולי בהצלה כולי האי מתוך שהוא בהול מינשי ליה שבת ואתי נמי לכבווי:
ויקלוט. קילוח הנופל מן האור:
ויצרף. סמוך לגג כעין שאיבה אלא שאינו ראוי לשאוב שהגג חלק והיין אינו בגומא מצרף כלי לגג שיזוב מן הגג לכלי והוא אוחז הכלי בידו:
התם מאי גזירה איכא. כיון דמדי דהתירא הוא אמאי לא יקלוט ויצרף:
שמא יביא כלי כו'. מתוך שהוא מחזר על כלים הרבה ישכח ויביא:

משנה

מצילין מזון שלש סעודות.
 הראוי לאדם - לאדם,
 הראוי לבהמה - לבהמה.

ביצד?

נפלה דליקה בלילי שבת - מצילין מזון שלש סעודות,
 בשחרית - מצילין מזון שתי סעודות,
 במנחה - מזון סעודה אחת.

רבי יוסי אומר:

לעולם מצילין מזון שלש סעודות.

גמרא

מכדי בהיתרא קטרח, נציל טפי!

אמר רבא:

מתוך שאדם בהול על ממונו,
 אי שרית ליה - אתי לכבווי.

אמר ליה אביי:

אלא הא דתניא:

"נשברה לו חבית בראש גגו - מביא כלי ומניח תחתיה,
 ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט, כלי אחר ויצרף".

התם, מאי גזירה איכא?

הכי נמי, גזירה שמא יביא כלי דרך רשות הרבים.

11. קיז, ב

רש"י

ולא יקלוט ואח"כ יזמין. אורחים דבשעת קליטה לא מיבעיא ליה: אין מערימין בכך. לזמן אורחים שאינן צריכין לאכול ויותירו: שנפלו לבור. בי"ט ואין שניהם ראויים לשחיטה ביום אחד: ואינו שוחטו. שמוצא לו עלילה שמא חברו שמן ממנו: עד כאן לא קאמר ר' אליעזר. דאין מערימין:

גופא:

"נשברה לו חבית בראש גגו - מביא בלי ומניח תחתיה, ובלבד שלא יביא בלי אחר ויקלוט, בלי אחר ויצרף. נזדמן לו אורחיו - מביא בלי אחר וקולט, בלי אחר ומצרף. ולא יקלוט ואחר כך יזמין, אלא יזמין ואחר כך יקלוט. ואין מערימין בכך. משום רבי יוסי בר יהודה אמרו: מערימין".

לימא בפלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע קמיפלגי? דתניא:

"אותו ואת בנו"⁴⁸², שנפלו לבור:

רבי אליעזר אומר:

מעלה את הראשון - על מנת לשוחטו, והשני - עושה לו פרנסה במקומו, בשביל שלא ימות.

רבי יהושע אומר:

מעלין את הראשון - על מנת לשוחטו, ואינו שוחטו, ומערים, ומעלה את השני, רצה - זה שוחט, רצה - זה, שוחט".

ממאי?

דילמא עד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם - דאפשר פרנסה, אבל הכא - דלא אפשר - לא. ועד כאן לא קאמר רבי יהושע התם - משום דאיכא צער בעלי חיים, אבל הכא - דליכא צער בעלי חיים - לא.

⁴⁸² ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כב, כה)

רס"י

הציל פת נקיה. לשלש סעודות:
לא יציל פת הדראה. פת קיבר
שניטל הדרה לפי שאין ערמה
כשרה לומר פת הדראה נוחה
לי:

אבל לא משבת ליום הכפורים.
כגון אם חל יוה"כ באחד בשבת
דהא לא אכיל עד לאורתא
ולאורתא ליטרח ולייתי:
ואין צריך לומר משבת לי"ט.
דיכול להכין בו ביום:
מודה. כלי שרודין בו הפת
ומפרידין אותו מכותל התנור
שנדבק בה לא ירדה אותו
במרדה שהוא דרך חול:

12. קיז, ב

תנו רבנן:

"הציל: פת נקיה - אין מציל פת הדראה.
פת הדראה - מציל פת נקיה.

ומצילין מיום הכפורים לשבת,
אבל לא משבת ליום הכפורים,
ואין צריך לומר: משבת ליום טוב,
ולא משבת לשבת הבאה."

תנו רבנן:

"שכח פת בתנור וקידש עליו היום - מצילין מזון שלש סעודות,
ואומר לאחרים: בזאו והצילו לכם.
וכשהוא רודה - לא ירדה במרדה, אלא בסבין."

איני?!

והא תנא דבי רבי ישמעאל:

"לא תעשה כל מלאכה"⁴⁸³ (שמות כ, י) - יצא: תקיעת שופר,

ורדיית הפת - שהיא חבמה ואינה מלאכה!"

כמה דאפשר לשנויי משנינן.

⁴⁸³ יום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמרתך ובהמתך וגרף אשר בשעריך

13. קיז, ב

רש"י

ישכים אדם. בע"ש לטרוח ולזמן הוצאת שבת: והכינו את אשר יביאו לאלתר. בשעת הבאה הכנה והבאה בהשכמה היא דכתיב וילקטו אותו בבקר בבקר (שמות טז): לבצוע. ברכת המוציא: נקיט תרתי. אוחזן בידו: לקטו כתיב. דמשמע אחיזה אבל בציעה לא כתיב משנה: בצע לכוליה שירותיה. פרוסה גדולה ודי לו בה לאותה סעודה ולכבוד שבת ונראה כמחבב סעודת שבת להתחזק ולאכול הרבה: כי מקלע להו. פעמים שהעירוב בביתם ופעמים בבית אחד משאר בני אדם: שרו ביה. היינו ברכת המוציא שהיא התחלת אכילה. שרו מתחילין:

אמר רב חסדא:

לעולם ישכים אדם להוצאת שבת, שנאמר: "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו"⁴⁸⁴ (שמות טז, ה) - לא לתר.

אמר רבי אבא:

בשבת חייב אדם לבצוע על שתי כפרות, דכתיב: "להם משנה"⁴⁸⁵ (שמות טז, כב).

אמר רב אשי:

חזינא ליה לרב פהנא דנקט תרתין, ובצע חדא. אמר: "לקטו" כתיב.

רבי זירא הוה בצע אכולה שירותיה.

אמר ליה רבינא לרב אשי:

והא מיחזי כרעבתנותא!

אמר ליה:

כיון דכל יומא לא עביד, והאידינא הוא דקעביד - לא מיחזי כרעבתנותא.

רבי אמי ורבי אסי כי מיקלע להו ריפתא דעירובא - שרו עילויה.

אמרי: הואיל ואיתעביד בה חדא מצוה - ליתעביד בה מצוה אחרנא.

⁴⁸⁴ והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה על אשר ילקטו יום יום
⁴⁸⁵ והיה ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד וביאו כל נשיאי העדה ויגידו למשה

14. קיז, ב - קיח, א

רס"י

תלתא היום. למנין שלש
 סעודות בא:
 לעולם מצילין מזון ג' סעודות.
 מדלא אמר ארבע לית ליה דרבי
 חידקא:
 מכלל דתנא קמא שלש סעודות
 סבירא ליה. דבהאי לא איפליגו
 אלא דת"ק סבר מה שעבר כבר
 לא יציל ולרבי יוסי יציל:
 תמחוי. קערה גדולה היא וגובין
 בה גבאים מאכל מבעלי בתים
 ומחלקין לעניים ב' סעודות
 ליום מיום ליום:
 לא יטול. כיון דיש לו נמצא גוזל
 לעניים:
 קופה. מעות הן לפרנס עניים
 בני טובים דזיל להו מילתא
 דתמחוי ומתחלקין מע"ש
 לע"ש:
 י"ד סעודות לא יטול מן
 הקופה. שהרי יכול להמתין
 לע"ש הבאה אבל כשיש לו מזון
 י"ב יטול שהרי לא תחלק עוד
 עד שיגיע ע"ש והרי לשבעה ימי
 שבת צריכין י"ד סעודות:

"בִּיצֵד?"

נפלה דליקה: בלילי שבת - מצילין מזון שלש סעודות.
 בשחרית - מצילין מזון שתי סעודות,
 במנחה - מזון סעודה אחת."

תנו רבנן:

"כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת?
 שלש.

רבי חידקא אומר:
 ארבע."

אמר רבי יוחנן:

ושניהם מקרא אחד דרשו:

"ויאמר משה אכלהו היום מי שבת היום לה' היום לא תמצאנהו בשדה" (שמות טז, כה) -
 רבי חידקא סבר: הני תלתא "היום" - לבר מאורתא,
 ורבנן סברי: בהדי דאורתא.

תנן:

קיא, א "נפלה דליקה בלילי שבת - מצילין מזון שלש סעודות",
 מאי לאו דלא אכל!

לא, דאכל.

"שחרית - מצילין מזון שתי סעודות",
 מאי לאו דלא אכל!

לא, דאכל.

"במנחה - מצילין מזון סעודה אחת",
 מאי לאו דלא אכל!

לא, דאכל.

וקא מדקתני סיפא:

"רבי יוסי אומר:

לעולם מצילין מזון שלש סעודות",
 מכלל דתנא קמא - שלש סבירא ליה!

אלא מחוורתא,

מתניתין דלא כרבי חידקא.

וקא דתנן:

"מי שיש לו: מזון שתי סעודות - לא יטול מן התמחוי,
 מזון ארבע עשרה - לא יטול מן הקופה" (פאה ח, ז).

מני?

לא רבנן,

ולא רבי חידקא.

אי רבנן - חמסרי הויין!

אי רבי חידקא - שית סרי הויין!

לעולם רבנן,

ר"י

אכליה בשבתא. שהרי תאכלנה סמוך לערב ולא תצטרך לאכול בלילה ואף על גב דאמרין לקמן לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת ה"מ למאן דאפשר ליה:

בתעניתא מותבין ליה. בתמיה: **אלא הא מני ר' עקיבא היא.** ולענין סעודת שבת במאן דאפשר ליה איכא למימר כרבנן ואיכא למימר כרבי חידקא ומיהו האי דצריך לבריות יעשה שבתו חול ולא יטיל על אחרים כבוד שבתותיו:

אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום. שאינו לן בלילה אצלם: **מכר.** הלקוח בפונדיון כשהשער ד' סאין בסלע והפונדיון אחד מ"ב בדינר דהוא אחד ממ"ח בסלע ושיערו לו חכמים ככר זו לשתני סעודות היום והלילה:

לן נותנין לו פרנסת לינה. לקמן מפרש מאי היא שהרי סעודה של לילה בכלל ככר היא וככר זו משערינן בעירובין (דף פב:.) למזון שתי סעודות לעירובי תחומין:

ואם שבת. אצלם בשבת: **מאי פרנסת לינה.** הא קבל ליה סעודת הלילה:

בי סדיא. לבדין פולטר"א {פולטר"ש: לבדים (מצעים של לבד)} להניח תחת מראשותיו:

דאמרין ליה: מאי דבעית למיכל באפוקי שבתא - אכליה בשבתא.

לימא רבנן היא ולא רבי חידקא.

אפילו תימא: רבי חידקא, דאמרין ליה: מאי דבעית למיכל במעלי שבתא - אכליה לאורתא.

וכולי יומא דמעלי שבתא בתעניתא מותבין ליה!?

אלא, הא מני - רבי עקיבא היא, דאמר: עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות.

והא דתנן:

"אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מפני פונדיון, מארבע סאין בסלע. לן - נותנין לו פרנסת לינה,

ואם שבת - נותנין לו מזון שלש סעודות" (פאה ח, ז),

לימא רבנן היא ולא רבי חידקא!

לעולם רבי חידקא,

כגון דאיכא סעודה בהדיה,

דאמרין ליה: הא דאיכא בהדך - אכליה.

וכי אזיל - בריקן אזיל!?

דמלווינן ליה סעודה בהדיה.

מאי "פרנסת לינה"?

אמר רב פפא:

פוריא ובי סדיא.

רס"י

שוב אינו מדיחן. דאין הדחה זו
אלא לחול:

15. קיח, א

תנו רבנן:

"קְעָרוֹת שְׂאֵבֶל בֶּהוּ:

עֲרֵבִית - מְדִיחֵן לְאֹכֹל בֶּהוּ שְׁחָרִית.

שְׁחָרִית - מְדִיחֵן לְאֹכֹל בֶּהוּ בְצִהָרִים.

בְצִהָרִים - מְדִיחֵן לְאֹכֹל בֶּהוּ בַּמִּנְחָה.

מִן הַמִּנְחָה וְאֵילָךְ - שׁוֹב אִינוֹ מְדִיחֵן.

אָבֵל בּוֹסוֹת, וְקִיתוּנִיּוֹת, וְצִלוּחִיּוֹת - מְדִיחֵן וְהוֹלֵךְ כָּל הַיּוֹם בּוֹלוֹ,

לְפִי שְׂאִין קִבֵּעַ לְשִׁתְיָהּ."

16. קיח, א-ב

רש"י

חבלו של משיח. כדאמרי בכתובות (דף קיב): דור שבן דוד בא בו קטיגוריא בתלמידי חכמים שנאמר ועוד בה עשירה וגוי חבלי לשון חבלי יולדה (הושע יג): **בלי מצרים**. כלומר אין לה קץ: **אז תתענג**. בטר וקראת לשבת עונג כתיב: **נחלת יעקב**. ולא נחלת אברהם ויצחק: **לארכה ולרחבה**. ארץ זו ולא יותר: **הארצות האל**. ותו לא:

אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל המקיים שלש סעודות בשבת - ניצול משלש פורעניות: מחבלו של משיח, ומדינה של גיהנם, וממלחמת גוג ומגוג.

"מחבלו של משיח" -

כתיב הכא: **"יום"** (שמות טז, כה),

וכתיב התם: **"הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום"** וגו' (מלאכי ג, כג).

"מדינה של גיהנם" -

כתיב הכא: **"יום"** (שמות טז, כה),

וכתיב התם: **"יום עברה היום ההוא"** (צפניה א, ט).

"ממלחמת גוג ומגוג" -

כתיב הכא: **"יום"** (שמות טז, כה),

וכתיב התם: **"ביום בוא גוג"** (יחזקאל לח, יח).

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי:

כל המענג את השבת - נותנין לו נחלה בלי מצרים,

כח, **ב** וְשָׂאֵמֶר: **"אז תתענג על ה' והרפבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך"** (ישעיה נח, יג-יד),

לא כאברהם שכתוב בו: **"קום התהלך בארץ לארפה"** (בראשית יג, יז),

ולא כיצחק שכתוב בו: **"כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל"** (בראשית כו, ג),

אלא כיעקב שכתוב בו: **"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"** (בראשית כח, יד).

רב נחמן בר יצחק אמר:

ניצול משעבוד גליות -

כתיב הכא: **"והרפבתיך על במתי ארץ"** (ישעיה נח, יד),

וכתיב התם: **"ואתה על פנותימו תדרך"** (דברים לג, כט).

אמר רב יהודה אמר רב:

כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו,

שנאמר: **"והתענג על ה' ויתן לך משאלת לבך"** (תהלים לו, ד),

'עונג' זה - איני יודע מהו,

כשהוא אומר **"וקראת לשבת ענג"** (ישעיה נח, יג) - הווי אומר: זה עונג שבת.

⁴⁸⁶ ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום ליהוה היום לא תמצאהו בשדה

⁴⁸⁷ הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום יהוה הגדול והנורא

⁴⁸⁸ יום עברה היום ההוא יום צרה ומצוקה יום שאה ומשוואה יום השף ואפלה יום ענן וערפל

⁴⁸⁹ והיה ביום ההוא ביום בוא גוג על אדמת ישראל נאם אדני יהוה תעלה המתי באפי

⁴⁹⁰ יג אם תשיב משבת דגלך עשוות הפציר ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדשי יהוה מכבד וכבדתו מעשוות דרביה ממצוא הפצה ודבר דבר. יד אז

תתענג על יהוה והרפבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך מי פי יהוה דבר

⁴⁹¹ קום התהלך בארץ לארפה ולרחבה כי לך אתננה

⁴⁹² גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל והקמתי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך

⁴⁹³ והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה ונברכו בה כל משפחת האדמה ובוזרעך

⁴⁹⁴ אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביהוה מן עזרך ואשר הרב גאותך ויפחשו איביך לך ואתה על פנותימו תדרך

רפ"י

תבשיל של תרדין. חשוב הוא :
 ראשי שומין. חשובים היו להן :
 כסא דהרסנא. דגים קטנים
 מטוגנים בשמן קרביהן ובקמח :

17. קיח, ב

במה מענגו?

רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אמר:
 בתבשיל של תרדין,
 ודגים גדולים,
 וראשי שומין.

רב חייא בר אשי אמר רב:
 אפילו דבר מועט ולכבוד שבת עשאו - הרי זה עונג.

מאי היא?

אמר רב פפא:
 כסא דהרסנא.

רש"י

דור אנוש. התחילו לעבוד ע"ז
דכתיב (בראשית ד) אז הוחל
לקרוא וגו':
בתריה. בתר ההיא פרשתא:

18. קיח, ב

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
כל המושמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש - מוחלין לו,
שנאמר: "אשרי אנוש יעשה זאת ... מחללו"⁴⁹⁵ (ישעיה נו, ב),
אל תקרי: "מחללו", אלא: "מחול לו".

אמר רב יהודה אמר רב:
אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה - לא שלטה בהן אומה ולשון,
שנאמר: "ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט"⁴⁹⁶ (שמות טז, כז),
וכתיב בתריה: "ויבא עמלק"⁴⁹⁷ (שמות יז, ח).

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי:
אלמלי משמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן - מיד נגאלים,
שנאמר: "כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי"⁴⁹⁸ (ישעיה נו, ד),
וכתיב בתריה: "והביאותים אל הר קדשי"⁴⁹⁸ (ישעיה נו, ז).

⁴⁹⁵ אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שמור שבת מחללו ושמור ידו מעשות כל דע

⁴⁹⁶ ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא מצאו

⁴⁹⁷ ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים

⁴⁹⁸ והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלת עולתיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי מי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים

19. קיח, ב

רפ"י

הרי זה מחרף ומגדף. שנביאים הראשונים תיקנו לומר בפרקים לשבח והודיה כדאמרין בערבי פסחים (דף קיז.). וזה הקוראה תמיד בלא עתה אינו אלא כמזמר שיר ומתלוצץ:
פסוקי דזמרא. שני מזמורים של הילולים הללו את ה' מן השמים הללו אל בקדשו:
דמדומי חמה. כשהיא אדומה שחרית אחרי הנצה מיד היא אדומה וערבית סמוך לשקיעתה:
עם שמש. עם זריחתה:
ולפני ירח. קודם אור הירח בעוד השמש לא שקעה:
ממתי מחולי בני מעיים. שמתייסרין ביסורין ומתמרקין עונותיהן:
ממכניסי שבת בטבריא. מפני שהיא עמוקה ומחשכת מבעוד יום וסבורין שחשכה וממוציאי שבת בצפורי שיושבת בראש ההר ובעוד כשהחמה שוקעת נראית שם אור גדול ומאחרין לצאת:
ממושיבי בית המדרש. חזנים מאספי תלמידים בכל יום לבא:
ממעמידי. ממונים לעת האוכל לומר הגיע עת לעמוד ולאכול:
ממחלקי. לעניים צדקה דאמרין בבבא בתרא פ"ק (דף ח:): צדקה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה והמחלקים אותה עליהם לבדוק לפי הצריך לכל אחד ואחד ופעמים שקרובין דעתם לרחם על זה ולחלוק יותר מן הצורך שאומדין אותו בהרווחה ואומדין את חברו בצמצום:

אמר רבי יוסי:
 יהא חלקי מאוכלי שלש סעודות בשבת.

אמר רבי יוסי:
 יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום.

איני?!
 והאמר מר:
 הקורא הלל בכל יום - הרי זה מחרף ומגדף!
 כי קאמרין: בפסוקי דזמרא (תהלים קיג-קיח).

אמר רבי יוסי:
 יהא חלקי ממתפללים עם דמדומי חמה.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
 מצוה להתפלל עם דמדומי חמה.

אמר רבי זירא:
 מאי קרא?
"ויראוף עם שמש ולפני ירח דוד דודים" (תהלים עב, ה).

ואמר רבי יוסי:
 יהא חלקי ממתי בחולי מעיים.

דאמר מר:
 רובן של צדיקים מתים בחולי מעיים.

ואמר רבי יוסי:
 יהא חלקי ממתי בדרך מצוה.

ואמר רבי יוסי:
 יהא חלקי ממכניסי שבת בטבריא, וממוציאי שבת בצפורי.

ואמר רבי יוסי:
 יהא חלקי ממושיבי בית המדרש, ולא ממעמידי בית המדרש.

ואמר רבי יוסי:
 יהא חלקי מגבאי צדקה, ולא ממחלקי צדקה.

ואמר רבי יוסי:
 יהא חלקי ממי שחושדין אותו ואין בו.

אמר רב פפא:
 לדידי חשדן ולא הוה בי.

20. קיח, ב

רפ"י

בעלתי ושניתי. כדי שיהיו זכרים דאמר מר הרוצה שיהיו בניו זכרים יבעול וישנה (עירובין דף ק:):
לא קריתי לאשתי אשתי. שאף שיחת חולין שלי יש ללמוד הימנה חכמה:
אשתי ביתי. שהיא עיקר של בית:
ולשורי שדי. שהוא עיקר של שדה דכתיב ורב תבואות בכח שור (משלי יד):
לא נסתכלתי כו'. מרוב צניעות:
והא אמרו לו כו'. וא"כ לרבי יוסי נמי הוה ליה למיקרייה רבינו הקדוש:
תחת אבנטו. מן האבנט ולמטה:
לא ראו קורות כו'. כשפושט חלוקו [פושטו] כמו שהוא לובשו דרך ראשו ומכסה את עצמו תחלה משום צניעות בסדינו מתחת ויושב במטתו:
לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי. שאם בא מי שאמרתי עליו דבר ושאל אם אמרתי כן עליו לא חזרתי בי לאמר אינו כדבריו לפי שמתחלה אמת אמרתי וקסבר כל מילתא דמתאמרא באפי מרה לית בה משום לישנא בישא וכן מפרש במסכת ערכין (דף טו:):

אמר רבי יוסי:
 חמש בעילות בעלתי,
 ונטעתי חמשה ארזים בישראל.

ומאן אינון?

רבי ישמעאל ברבי יוסי,
 ורבי אלעזר ברבי יוסי,
 ורבי חלפתא ברבי יוסי,
 ורבי אבטילס ברבי יוסי,
 ורבי מנחם ברבי יוסי.

והאיכא ורדימס!

היינו ורדימס היינו מנחם.

ואמאי קרי ליה: "ורדימס"?

שפניו דומין לזרד.

למימרא: דרבי יוסי, מצות עונה לא קיים!?

אלא אימא: חמש בעילות בעלתי ושניתי.

אמר רבי יוסי:
 מימי לא קריתי לאשתי - 'אשתי', ולשורי - 'שורי',
 אלא לאשתי - 'ביתי', ולשורי - 'שדי'.

אמר רבי יוסי:
 מימי לא נסתכלתי במילה שלי.

איני!?

והאמרו ליה לרבי:

מאי טעמא קראו לך: "רבינו הקדוש"?
 אמר להו: מימי לא נסתכלתי במילה שלי.

ברבי מילתא אחריתי הוה ביה,
 שלא הכניס ידו תחת אבנטו.

ואמר רבי יוסי:
 מימי לא ראו קורות ביתי אימרי חלוקי.

ואמר רבי יוסי:
 מימי לא עברתי על דברי חברי.
 יודע אני בעצמי שאיני כהן,
 אם אומרים לי חבירי: עלה להוכן - אני עולה.

ואמר רבי יוסי:
 מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי.

21. קיה, ב - קיט, א

רפ"י

דקיימתי מצות תפילין. שלא
הלך ארבע אמות בלא תפילין
וכן לענין ציצית:
עד דרמיה. שתקנה וזה לשון
תליית ציצית כדאמרינן בעלמא
(תענית ד' כב.): לא רמי חוטי:
דשלים מסכתיה. שגרסה:
עבידנא יומא טבא לרבנן.
לתלמידים ראש ישיבה היה:
תיתי לי. ישולם שכרי:
דכי אתי צורבא מרבנן כו'.
שחיבת תלמידי חכמים עלי:
דלא מזיגנא רישא אבי סדיא.
איני מניח ראשי על הכר:
כמה דלא מהפיכנא ליה
בזכותיה. עד שאראה אם יש
בדבריו לזכותו:

אמר רב נחמן:

תיתי לי, דקיימית שלש סעודות בשבת.

אמר רב יהודה:

תיתי לי דקיימית עיון תפלה.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע:

תיתי לי דלא סגינא ארבע אמות בגילוי הראש.

אמר רב ששת:

תיתי לי דקיימית מצות תפילין.

ואמר רב נחמן:

תיתי לי דקיימית מצות ציצית.

אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא:

אבוך, במאי זהיר טפי?

אמר ליה: בציצית.

יומא חד הוה קא סליק בדרגא.

איפסיק ליה חוטא, ולא נחית ואתא, כמה דלא רמיה.

ואמר אבוי:

תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה -

קיטא עבידנא יומא טבא לרבנן.

אמר רבא:

תיתי לי דכי אתא צורבא מרבנן לקמאי לדינא,

לא מזיגנא רישי אבי סדיא, כמה דלא מהפיכנא בזכותיה.

אמר מר בר רב אשי:

פסילנא ליה לצורבא מרבנן לדינא.

מאי טעמא?

חביב עלי כגופאי,

ואין אדם רואה חובה לעצמו.

22. קיט, א

רש"י

מתעטף. בבגדים נאים :
בואי כלה. הכי קרי ליה לשביתת שבת מתוך חביבות :
טחיי. ריקיקין טחין פניהן בשומן אליה או בשמן :
מי עדיפת לן מינה. כלום אתה חשוב לנו מן השבת לכבוד שבת הכנוסם ולא היינו יודעים שתבא :
מתליסר טבחי. לטעום בשבת מן המובחר :
איסתירי. סלעים איסתירי פשיטי סלעים מדיני והן אי מחי בסלע צורי והיינו חצי דינר :
ומשלים להו אצינורא דדשא. לפני בואם להביא לו הבשר היה מזמן להן מעותיהן על פתחן ואומר להן אשור הייא התאשרו והתחזקו מהר באומנותיכם למחר ולחזור ולמכור ולהתעסק בצרכי שבת ולי נראה ומשלים להו אצינורא דדשא כשהיה מביא ראשונה היה נותנה לשמשין המכניסם סעודתו על פתח ביתו ולא היה נכנס אלא ממחר לחזור ולהביא אחרת ואמר להן לשמשין אשור הייא התאשרו מהר להכין את זו בעוד שאלך להביא את זו :
אתכתקא דשינא. פשטדו"ל {פלידשטו"ל: כיסא מתקפל} של שן שחשוב היה ועשיר :
ומושיף נורא. נופח משם נורא לכבוד השבת ורבינו לוי גרס אתכתקא דשאגא תדהר :
לביש גונדא. כלי שחור להודיע שהיום אינו כדי להתנהג בחשיבות מלהתעסק בתבשילי שבת ולא יטנף בגדיו בבישול קדירות :
דתנא דבי רבי ישמעאל כו'. דבישול קדירה מטנף בגדים :
מחויך רישא. אם היה שם ראש בהמה לחרוך מחרכו הוא בעצמו :
פריס. לשון פרומים מחתך :
מצתת צתותי. מצית האור בעצים דקים :
מכתף ועייל מכתף ונפיק. בע"ש יוצא ונכנס להביא תמיד משואות כלי תשמיש ובגדי חופש ומגדים כאדם שמקבל את רבו בביתו ומראה לו שהוא חשוב עליו וחרד לכבודו לטרוח ולהרבות בשבילו :

רבי הנינא מעיטף וקאי אפניא דמעלי שבתא, אומר: "בואו ונצא לקראת שבת המלכה".

רבי ינאי לביש מאניה מעלי שבת, ואמר: "בואי כלה בואי כלה".

רבה בר רב הונא איקלע לבי רבה בר רב נחמן. קריבו ליה תלת סאי טחיי. אומר להו: מי הנה ידעיתון דאתינא? אמרו ליה: מי עדיפת לן מינה?!

רבי אבא זבן בתליסר אסתירי פשיטי בישרא מתליסר טבחי, ומשלים להו אצינורא דדשא. ואמר להו: "אשור הייא, אשור הייא".

רבי אבהו הוה יתיב אתכתקא דשינא ומושיף נורא.

רב ענן לביש גונדא.

דתנא דבי רבי ישמעאל:

"בגדים שבישל בהו קדירה לרבו - אל ימזוג בהו כוס לרבו".

רב ספרא מחריך רישא.

רבא מלח שיבוטא.

רב הונא מדליק שרגי.

רב פפא גדיל פתילתא.

רב חסדא פרים סילקא.

רבה ורב יוסף מצלחי ציבי.

רבי זירא מצתת צתותי.

רב נחמן בר יצחק מכתף ועייל, מכתף ונפיק.

אמר: אילו מקלעין לי רבי אמי ורבי אסי מי לא מכתפנא קמיהו?!

ואיכא דאמרי:

רבי אמי ורבי אסי מכתפי ועיילי, מכתפי ונפקי.

אמרי: אילו איקלע לן רבי יוחנן, מי לא מכתפין קמיהו?!

23. קיט, א

רס"י

מוקר שבי. מכבד שבתות :
 אמרי ליה כלדאי. להאי נכרי :
 כלדאי. חוזים בכוכבים :
 אכיל להו. סופך ליפול בידו :
 אותבה בסייניה. עשה לו כובע
 של לבד ושבצו במשבצות של
 זהב וקבע בו מרגליות וקבע את
 זו עמהם :
 סייניה. כובע ורבינו הלוי גרס
 בסדיניה בסודרו וראשון הגון לי
 והוא לשון ר' יצחק ב"ר יהודה :
 תריסר עיליתני דדינרי. עליות
 מלאות דינרי זהב וגוזמא
 בעלמא הוא כלומר הון עתק
 מאד כך פירש רבינו הלוי וכן
 בכל מקום כגון תליסר גמלי
 ספיקי טריפתא (חולין דף צה :)
 וכן תליסר טבחי דלעיל :
 במה הן זוכין. לעושר גדול כזה :
 לה' הארץ. דאין אנו רשאים
 ליהנות עד שנברך שמו בברכת
 הלחם :
 והארץ נתן לבני אדם. ע"י
 מתנתו נהנינו הטובה הזאת :

יוסף מוקיר שבי,

הוה ההוא גוי בשבבותיה דהוה נפיש נכסיה טובא.

אמרי ליה כלדאי: כולוהו נכסי יוסף מוקר שבי אכיל להו.

אזל זבנינהו לכולוהו נכסי זבן בהו מרגניתא, אותבה בסייניה.

בהדי דקא עבר מכרא, אפרחיה זיקא, שדייה כמאי, בלעיה פוורא.

אסקוה, אייתוה אפניא דמעלי שבתא.

אמרי: מאן זבין כי השתא?

אמרי להו: זילו אמטוהו לגבי יוסף מוקר שבי דרגיל דזבין.

אמטוהו ניהליה, זבניה, קרעיה, אשכח ביה מרגניתא.

זבניה בתליסר עיליתא דדינרי דדהבא.

פגע ביה ההוא סבא, אמר: מאן דיזיף שבתא פרעיה שבתא.

בצא מיניה רבי מרבי ישמעאל בדבי יוסי:

עשירים שבארץ ישראל במה הן זוכין?

אמר לו: בשביל שמעשרין,

שנאמר: "עשר תעשר"⁴⁹⁹ (דברים יד, כב),

עשר בשביל שתתעשר.

שבבבל - במה הן זוכין?

אמר לו: בשביל שמכבדין את התורה.

ושבשאר ארצות - במה הן זוכין?

אמר לו: בשביל שמכבדין את השבת.

אמר רבי חייא בר אבא:

פעם אחת נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא,

והביאו לפניו שלחן של זהב משויי ששה עשר בני אדם, ושש עשרה שלשלאות של כסף קבועות

וקערות וכוסות וקיתוניות וצלוחיות קבועות בו,

ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים ובשמים.

וכשמניחים אותו אמרים: "לה' הארץ ומלואה"⁵⁰⁰ (תהלים כד, א),

וכשמסלקין אותו אמרים: "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם" (תהלים קטו, טז).

אמרתי לו: בני במה זכית לכה?

אמר לי: קצב הייתי, ומכל בהמה שהיתה נאה, אמרתי: זו תהא לשבת.

אמרתי לו: אשריך שזכית, וברוך המקום שזיכה לכה.

אמר לו קיסר לרבי יהושע בן חנניא:

מפני מה תבשיל של שבת ריחו נודף?

אמר לו: תבלין אחד יש לנו ושבת שמו, שאנו מטילין לתוכו וריחו נודף.

אמר לו: תן לנו הימנו.

אמר לו: כל המשמר את השבת - מועיל לו,

ושאינו משמר את השבת - אינו מועיל לו.

⁴⁹⁹ עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה
⁵⁰⁰ לדוד מזמור ליהוה הארץ ומלואה תבל וישיבי בה

24. קיט, א-ב

רש"י

מאי דכתיב ולקדוש ה' מכובד. מדכתיב וקראת לשבת עונג מכלל דלקדוש ה' לאו אשבת קאי:
וכבדתו. אשבת מהדר דאי ביוה"כ כתיב ביה מכובד:
להקדים. זמן סעודת שבת לזמן סעודת חול וזהו כבודו:
לאחר. וזהו כבודו שהוא מתאוה לאכול:
במאי נשנייה. במאי נשניוהו משאר ימים:
אי רגיליתו לאקדומי. סעודתכם בבקר אחרונה: רב ששת סגי נהור היה ואינו רואה עת האכילה וכשהיה דורש בשבת מושיב התלמידים במקום שתגיע שם החמה לעת האוכל כדי שיצטערו וימהרו לקום:
דמטי טולא. שיצטננו:
היאי מהר:
מהדר אזוזי זוזי דרבנן. כשהיה רואה אותן זוגות זוגות ומדברין בתורה מחזר אחריהם ואומר להם במטותא מנכון לכו והתעסקו בעונג שבת ולא תחללוניה לבטל תענוגים:

אמר ליה ריש גלותא לרב המנונא: מאי דכתיב ו"לקדוש ה' מקבד"⁵⁰¹ (ישעיה נח, יג)?
 אומר ליה: זה יום הכפורים, שאין בו לא אכילה ולא שתיה, אמרה תורה: כבדהו בכסות נקיה.

"וכבדתו" (ישעיה נח, יג).

רב אמר: להקדים.

ושמואל אמר: לאחר.

אמרו ליה בני רב פפא בר אבא לרב פפא:
 כגון אנן דשכיח לן בישרא וחמרא כל יומא, במאי נישנייה?

אמר להו: אי רגיליתו לאקדומי - אחרונה,

אי רגיליתו לאחרונה - אקדמוה.

רב ששת בקיטא מוטיב להו לרבנן היכא דמטיא שימשא.
 בסיתוא מוטיב להו לרבנן היכא דמטיא טולא פי היכי דליקומו הייא.

רבי זירא ^אמהדר אזוזי זוזי דרבנן,

אמר להו: במטותא מיניכו לא תחללוניה.

קיט, ב

⁵⁰¹ אם תשיב משבת דגלף עשות הפצוץ ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יהוה מקבד וכבדתו מעשות דרמיה ממונא חפצה ודבר דבר

רפ"י

ויכלו. הקב"ה וזה שמספר בשבחו של מקום ובשבח של שבת:
יסדר אדם שלחנו בע"ש. לילי שבת:
במוצ"ש. נמי כבוד שבת ללוות ביציאתו דרך כבוד כאדם המלוה את המלך בצאתו מן העיר:
חמין. לשתות ולרחוץ:
מלוגמא. רפואה: אכליה אריא לעגל הראוי לשחוט:

25. קיט, ב

אמר רבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי: אפילו יחיד המתפלל בערב שבת צריך לומר **"ויכלו"**⁵⁰² (בראשית ב, א-ג),

דאמר רב המנונא:
 כל המתפלל בערב שבת ואומר **"ויכלו"** - מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, **"ויכלו"**, אל תקרי **"ויכלו"** אלא **"ויכלו"**.

אמר רבי אלעזר:
 מניין שהדיבור כמעשה?
 שנאמר: **"בדבר ה' שמים נעשו"**⁵⁰³ (תהלים לג, ו).

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא:
 כל המתפלל בערב שבת ואומר **"ויכלו"**, שני מלאכי השרת מלווין לו לאדם - מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו: **"יסדר עונך וחסאתך תקבר"** (ישעיהו, ז).

תניא:
"רבי יוסי בר יהודה אומר:
 שני מלאכי השרת מלווין לו לאדם בערב שבת מבית הננסות לביתו, אָחַד טוֹב וְאָחַד רַע.
 וּבְשֵׁבָא לְבֵיתוֹ וּמָצָא נֵר דְלוּק וְשִׁלְחֵן עָרוּךְ וּמִטָּתוֹ מוּצַעַת, מְלַאךְ טוֹב אֹמֵר: "יְהִי רְצוֹן שְׁתֵּהא לְשַׁבַּת אַחֲרַת כָּךְ", וּמְלַאךְ רַע עוֹנֵה: "אָמֵן" בְּעַל כָּרְחוּ.
 וְאִם לֹא, מְלַאךְ רַע אֹמֵר: "יְהִי רְצוֹן שְׁתֵּהא לְשַׁבַּת אַחֲרַת כָּךְ", וּמְלַאךְ טוֹב עוֹנֵה: "אָמֵן" בְּעַל כָּרְחוּ".

אמר רבי אלעזר:
 לעולם יסדר אדם שלחנו בערב שבת אף על פי שאינו צריך אלא לכזית.

ואמר רבי חנינא:
 לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת, אף על פי שאינו צריך אלא לכזית.

חמין במוצאי שבת מלוגמא, פת חמה במוצאי שבת מלוגמא.

רבי אבהו הוה עבדין ליה באפוקי שבתא עיגלא תילתא, הוה אכיל מיניה פוליתא.
 כי גדל אבימי בריה, אמר ליה: למה לך לאכסודי כולי האי, נשבוק פוליתא ממעלי שבתא! שִׁבְקוּהוּ, וְאֶתָּא אֲרִיא אֲכָלֶיהָ.

⁵⁰² או יוכלו השמים והארץ וכל צבאם. ב ויכל א-להים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה. ג ויברך א-להים את יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות
⁵⁰³ בדבר יהוה שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם

26. קיט, ב

רש"י

בכל כחו. בכל כוונתו :
בפרוע פרעות. ביטול פורעניות
 כגון פרוע דמתרגמין בטל :
בהתנדב עם ברכו. כשמתנדבין
 ישראל לברך את בוראן :
כי פרוע. כי פרעו אהרן ע"ז והכי
 קאמר בהבטל פריעות ע"ז
 שתשתקע ותשתכח שלא יזכר
 עונם משום התנדב עם הוא :
אל מלך נאמן. כך מעיד על
 בוראו שהוא אל מלך נאמן :

אמר רבי יהושע בן לוי:

כל העונה: "אמן" היא שמייה רבא מברך: בכל כחו - קורעין לו גזר דינו,
 שנאמר: **"בפרע פרעות בישאל בהתנדב עם ברכו ה"** (שופטים ה, ב).

מאי טעמא **"בפרע פרעות"**?

משום ד**"ברכו ה"**.

רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה - מוחלין לו.

כתיב הכא: **"בפרע פרעות"** (שופטים ה, ב),

וכתיב התם: **"מי פרע הוא"**⁵⁰⁴ (שמות לב, כה).

אמר ריש לקיש:

כל העונה: "אמן" בכל כחו - פותחין לו שערי גן עדן,

שנאמר: **"פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים"** (ישעיה כו, ב),

אל תיקרי **"שומר אמונים"** אלא: שאומרים "אמן".

מאי "אמן"?

אמר רבי חנינא:

"אל מלך נאמן".

⁵⁰⁴ ויבא משה את העם מי פרע הוא מי פרעה אהרן לשמצה בקמיהם

27. קיט, ב - קכ, א

רס"י

שאינ בני אדם מצויין לכבותה.
בשבת:
בבקר: בזמן ק"ש וכן מאחרי
בנשף:
והיה כנור ונבל. בסיפיה דקרא
ואת פועל ה' לא יביטו לא שמו
לב ליחד שמו על בריותיו:
שפוך על עולל. רישא דקרא
ואת חמת ה' נלאיתי הכיל שפוך
וגוי שפוך החמה בנקמה בשביל
שעולל לחוץ ובטלין מבית רבן:
הובישו כי תועבה עשו וגוי.
סיפיה דקרא גם בוש לא יבושו
וגם הכלם לא כו'.

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל משמיה דרב:
אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת,
שנאמר: "ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאת משא ...
והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים ולא תכבה"⁵⁰⁵ (ירמיהו יז, כז).

מאי "ולא תכבה"?

אמר רב נחמן בר יצחק:
בשעה שאין בני אדם מצויין לכבותה.

אמר אביי:

לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת,
שנאמר: "ומשבתותי העלימו עיניהם ואהל בתוכם" (יחזקאל כב, כו).

אמר רבי אבהו:

לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו קריאת שמע שחרית וערבית,
שנאמר: "הוי משכימי בבקר שכר ירדפו ..."⁵⁰⁶ (ישעיהו ה, יא).
וכתיב: "והיה כנור ונבל תף וחליל וזיון משתיהם ואת פעל ה' לא יביטו"⁵⁰⁷ (ישעיהו ה, יב).
וכתיב: "לכן גלה עמי מבלי דעת"⁵⁰⁸ (ישעיהו ה, ג).

אמר רב המנונא:

לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן,
שנאמר: "שפך על עולל בחוץ"⁵⁰⁹ (ירמיהו ו, יא).
מה טעם "שפך"? משום ד"עולל בחוץ".

אמר עולא:

לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא היה להם בושת פנים זה מזה,
שנאמר: "הובישו מי תועבה עשו גם בוש לא יבושו"⁵¹⁰ (ירמיהו ו, טו).

אמר רבי יצחק:

לא חרבה ירושלים אלא בשביל שהושו קטן וגדול,
שנאמר: "והיה קעם פכהו"⁵¹¹ (ישעיהו כד, ב),
וכתיב בתריה: "הבוק תבוק הארץ"⁵¹² (ישעיהו כד, ג).

אמר רב עמרם בריה דרבי שמעון בר אבא אמר רבי שמעון בר אבא אמר רבי חנינא:

לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה,
שנאמר: "היו שריה פאילים לא מצאו מרעה"⁵¹³ (איכה א, ו),
מה איל זה - ראשו של זה בצד ונבו של זה,
אף ישראל שבאותו הדור - כבשו פניהם בקרקע ולא הוכיחו זה את זה.

אמר רבי יהודה:

לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביוו בה תלמידי חכמים,

⁵⁰⁵ ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאת משא ובו בשערי ירושלים ביום השבת והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים ולא תכבה
⁵⁰⁶ הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנשף זיון ידליקם
⁵⁰⁷ והיה כנור ונבל תף וחליל וזיון משתיהם ואת פעל והיה לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו
⁵⁰⁸ לכן גלה עמי מבלי דעת וכבודו מתי רעב והמונו צחה צמא
⁵⁰⁹ ואת חמת יהוה מלאתי נלאיתי הכיל שפך על עולל בחוץ ועל סוד בחודים יחדו מי גם איש עם אשה ילכדו זקן עם מלא ימים
⁵¹⁰ הובישו מי תועבה עשו גם בוש לא יבושו גם הכלים לא ידעו לכן יפלו בנפלים בעת פקדתיים יכשלו אמר יהוה
⁵¹¹ והיה קעם פכהו פאדניו פשפחה פגברתה פקונה פמוכר פמלוה פלוה פנשה פאשר נשא בו
⁵¹² הבוק תבוק הארץ והבוז תבוז מי יהוה דבר את הדבר הנה
⁵¹³ ויצא מבת ציון כל הדרה היו שריה פאילים לא מצאו מרעה וילכו בלא מח לפני רודף

רַש"י

במשיחי אלו תינוקות של בית רבן. שדרך תינוקות למושחן בשמן:
 ובנביאי אלו תלמידי חכמים. שנאמר ונביא לבב חכמה (תהלים ז):
 מחריבין. איכא שיור:
 מחרימין. ליכא שיור:
 מתכסין בהן כשמלה. כששואלין אותן טעמי תורה הללו עושין עצמן כמעלימין את דבריהם מפני שאינן יודעים להשיב:
 ישן בידך. אתה בקי לפיכך קצין תהיה לנו ותלמדנו חכמה:
 דברים שאין אדם עומד בהן. על בורין לאומרן כהלכתן:
 אלא אם כן נכשל בהן. עד שאומרן ב' וגי' פעמים בשיבוש דהיינו טעמי תורה המסותרין:

שנאמר: "ויהיו מלעבים במלאכי האלהים ובוזים דבריו ומתעצתים בנביאיו, עד עלת חמת ה' בעמנו עד לאין מרפא" (דברי הימים ב', לו טז).

מאי "עד לאין מרפא"?

אמר רב יהודה אמר רב: כל המבזה תלמידי חכמים - אין לו רפואה למכתו.

אמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב: "אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו" (דברי הימים א', טז, כב)?

"אל תגעו במשיחי" - אלו תינוקות של בית רבן.
 "ובנביאי אל תרעו" - אלו תלמידי חכמים.

אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: אין העולם מתקיים אלא בשביל הגל של תינוקות של בית רבן.

אמר ליה רב פפא לאביי: דידי ודידה מאי?

אמר ליה: אינו דומה הגל שיש בו חטא, להבל שאין בו חטא.

ואמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפילו לבגין בית המקדש.

ואמר ריש לקיש לרבי יהודה נשיאה: קד מקובלני מאבותי, ואמרי לה מאבותיך: כל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן - מחריבין אותה.

רבינא אמר: מחרימין אותה.

ואמר רבא: לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמונה, שנאמר: "שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא ודעו ובקשו ברחובותיה, אם תמצאו איש אם יש עושה משפט, מבקש אמונה, ואסלח לה" (ירמיהו ה, א).

איני?!

והאמר רב קטינא:

אפילו בשעת כשלונה של ירושלים, לא פסקו ממנה אנשי אמונה, שנאמר: "מי יתפש איש באחיו בית אביו שמלה לכה קצין תהיה לנו" ⁵¹⁴ (ישעיה ג, ו).

דברים שבני אדם מתכסין בהן בשמלה - ישגן בידך.
 "והמקשלה הזאת תחת ידך" (ישעיה ג, ו),

קבא דברים שאין בני אדם עומדין עליהם אלא אם כן נכשלים בהן. ישגן תחת ידך - "קצין תהיה לנו" (ישעיה ג, ו).

⁵¹⁴ מי יתפש איש באחיו בית אביו שמלה לכה קצין תהיה לנו והמקשלה הזאת תחת ידך

כָּס"י

לא אהיה חובש. איני רגיל להיות חובש בבהמ"ד. אהיה הורגלתי כמו שחוק לרעהו אהיה (איוב יב) אני הוה:
 וממאי. דמשום דיש בהן אמנה הוא דילמא על כרחיך צריכים ששיבו האמת:
 דאי אמר להו גמירנא. אותן טעמי תורה:
 אמרי ליה. שואלים אימא לן:
 ומשני הוה ליה למימר גמר ושכח מאי לא אהיה חובש. מודה הוא על האמת שלא יגע בתורה:
 בדברי תורה. היו נאמנין ואין מתהללים על שקר:

"ישא ביום ההוא לאמור לא אהיה חובש" וגו' ⁵¹⁵ (ישעיהו ג, ז).

אין "ישא" - אלא לשון שבועה.

וכן הוא אומר: "לא תשא את שם ה'" ⁵¹⁶ (שמות כ, ז) -

"לא אהיה חובש" - לא אהיה מחובשי עצמן בבית המדרש.

"ובביתי אין לחם ואין שמלה" - שאין בידי לא מקרא ולא משנה ולא גמרא!

וממאי? דילמא שאני התם דאי אמר להו גמירנא, אמרו ליה: אימא לן!

הוה ליה למימר: גמר ושכח.

מאי "לא אהיה חובש"?

כלל!

לא קשיא:

כאן - בדברי תורה,

כאן - במשא ומתן.

⁵¹⁵ ישא ביום ההוא לאמור לא אהיה חובש ובביתי אין לחם ואין שמלה לא תשימני קצין עם

⁵¹⁶ לא תשא את שם יהוה אלהיך לשוא מי לא ינקח והנה את אשר ישא את שמו לשוא

28. קכ, א

כ"י

משנה

מצילין: סל מלא כפרות אף על פי שיש בו מאה סעודות, ועיגול של דבילה, וחבית של יין,

ואומר לאחרים: "בואו והצילו לכם".

ואם היו פיקחין - עושין עמו חשבון אחר השבת.

להיכן מצילין אותן?

לחצר המעורבת.

בן בתירה אומר:

אף לשאינה מעורבת, ולשם מוציא כל כלי תשמישו,

ולובש כל מה שיכול ללבוש,

ועוטף כל מה שיכול לעטוף.

רבי יוסי אומר:

שמנה עשר בלים.

וחוזר ולובש ומוציא,

ואומר לאחרים: "בואו והצילו עמי".

גמרא

והא תנא ליה רישא "שלוש סעודות" ותו לא!

אמר רב הונא:

לא קשיא:

כאן - ב"בא להציל"

כאן - בבא לקפל.

"בא להציל" - מציל את כולן.

"בא לקפל" - אינו מקפל אלא מזון שלוש סעודות.

רבי אבא בר זבדא אמר רב:

אידי ואידי בבא לקפל, ולא קשיא:

כאן - לאותה חצר,

כאן - לחצר אחרת.

בעי רב הונא בריה דרב יהושע:

פירש טליתו, וקיפל והניח, וקיפל והניח - מאי?

בבא להציל דמי?

או:

בבא לקפל דמי?

מדאמר רבא: אטעיה רב שיזבי לרב חסדא,

ודרש: ובלבד שלא יביא כלי שהוא מחזיק יותר משלוש סעודות,

שמע מינה: בבא להציל דמי, ושפיר דמי.

אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא:

מאי טעותא?

אמר ליה:

דקתני: "ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט, כלי אחר ויצרף".

כלי אחר - הוא דלא,

אבל בהווא מנא - כמה דבעי מציל.

מתני'

ועיגול של דבילה. שהוא גדול

ויש בו סעודות הרבה:

ואם היו פקחין. לישאל שכון כפועלים:

כל כלי תשמישו. שצריכין לו

לאותו היום כגון כוסות

וקיתוניות:

י"ח כלים. מפרש להו בגמרא

שכן דרך ללבושן בחול יחד אבל

טפי מהכי לא ואינו פושטן

לחזור וללבוש ולהציל אחרים:

גמ'

בבא להציל. [שהציל] בסל

[אחד] כדקתני סל מלא ככרות

ואינו טורח אלא להציל מתוך

הדליקה בבת אחת מציל כל מה

שבסל דהא חדא זימנא הוא מה

לי פורתא מה לי טובא:

בבא לקפל. סלים הרבה זה עם

זה לטרוח [ולאוספס] ולחזור

ולהוציא מזון ג' סעודות הוא

דיכול להציל בסלים הרבה ותו

לא שכל אי טורח בעצמו הוא:

פירש טליתו וקיפל והניח.

הביא אוכלין והניח וחזר והביא

והניח מהו:

בבא להציל דמי. הואיל ואין

כאן אלא כלי אחד ובפעם אחת

הוא מוציאם:

או בבא לקפל דמי. הואיל

וטורח לאסוף ולכנוס:

אטעייה רב שיזבי לרב חסדא.

שדרש לפניו והודה לו רב חסדא

ואהא מתני' דאמרן לעיל (דף

ק"ז): נשברה לו חבית בראש גגו

מביא כלי ומניח תחתיה ודרש

רב שיזבי לרב חסדא ובלבד

שלא יתן כלי המחזיק יותר

משלש סעודות והודה לו רב

חסדא ומדאמר רבא אטעייה

שמע מינה טעותא הוא דאפילו

מחזיק סעודות הרבה מותר כיון

דחד מנא הוא והאי כמקפל

ונותן בכלי אחד דמי דהא מעט

מעט הוא נופל ומטפטף בו ש"מ

בחד מנא כבא להציל דמי:

מאי טעותא. מנא לך דטעותא

הוא בידיה:

אמר ליה. מדקתני בה

בברייתא:

ובלבד שלא יביא כלי אחר וכו'.

ש"מ כלים טובא הוא דאסירי

אבל בחד שפיר דמי:

29. קכ, א

רפ"י

מהפקירא וכו'. דהא הצילו לכם קאמר להו לצרכיהם ואם פקחים הם יעכבו הכל הוה ליה למיתני:

מדת חסידות. שמחזירין לו: **חסידי אגרא דשבתא שקלי.** בתמיה אם חסידים הם יש להם לוותר משלהם בכל דבר שיש בו נדנד עבירה ואע"ג דלאו שכר שבת גמור הוא שהרי לא התנה ומהפקירא קא זכו מיהו חסיד לא מיקרי אי"כ מוותר משלו:

הכא בירא שמים עסקינן. המציל הזה ירא שמים הוא ולא חסיד לוותר משלו:

דלא ניחא ליה דליתנהי מאחריני. בזכיה דהפקירא דידע דלא מרצונו הפקירו:

ובחנם נמי לא ניחא ליה דליטרח. דלאו חסיד הוא ולמחול על שלו:

והכי קאמר כו'. כלומר דהאי אם היו פקחין דמתני' לאו פקחין בדין קאמר ליטול את הראוי להם דאם כן יעכבו הכל הוה ליה למתני אלא לאו הכי קאמר הני יראי שמים אם פקחין הן בהלכות שבת דידיעי דכה"ג לאו שכר שבת הוא דמעיקרא לאו אדעתא דשכר פעולה נחית עושין עמו חשבון והכי קאמר אדרב חסדא נמי קאי אלא לא שבקיניה לרב חסדא לסיימיה למילתיה:

"ועיגול של דבילה ... ואומר לאחרים בואו והצילו לכם. ואם היו פיקחין - עושין עמו חשבון אחר השבת."

"חשבון" - מאי עבידתיה?
מהפקירא קזכו!

אמר רב חסדא:
מדת חסידות שנו כאן.

אמר רבא:
חסיד, אגרא דשבתא שקלי?!

אלא אמר רבא:
הכא בירא שמים עסקינן, ולא ניחא ליה: דליתנהי מאחריים, ובחנם נמי לא ניחא ליה דליטרח.

והכי קאמר:
ואם היו פיקחין, דידיעי דכהאי גוונא לאו שכר שבת הוא, עושין עמו חשבון לאחר השבת.

30. קכ, א

רפ"י

לחצר המעורבת. ואפי' הכי טובא לא ליצול כדאמר לעיל (דף קיז:) מתוך שבהול אי שרי לאיעסוקי בהצלה כולי האי אתי לכבויי:

מקטורן. מנטייל {גלימה} : אונקלי. לבוש רחב כעין שרינישייא {שרזיני"א: לבוש רחב [כמשמעו: (לבוש) ערבי]} ובלשון ערבי מחשיא"ה:

פונדא. אזור חלול מעל למדיו: קלבוס. נבייש {גנבי"ש: מקטורן מרופד [אותו היו לובשים מתחת לשריון כדי להגן על הגוף מפני כובד המתכת]}:

חלוק. קמי"שא {גופייה, כותונת [הבגד שלובשים על עור הברש. עד הדורות האחרונים היו לובשים על הגוף מעין כותונת ארוכה]} על בשרו:

ואפליון. סדין להתעטף בו כולו:

מעפורת. לעטף ראשו: ושני ספרקין. פיישול"ש {פיישול"א: רצועה}:

אנפיליאות. קלצני"ש {קלצני"ש: בתי-רגליים (כמין גרביים עשויים מבד)} של צמר:

פרגוד. גנילייש {ינולי"ש: בתי-ברכיים} ובלשון אשכנז קני הזיץ {קניהוש"ש: מכנסי-ברכיים}:

חגור. על חלוקו מבפנים: וסודר שבצוארו. ותלויין ראשיו לפניו לקנח בו פיו ועיניו:

"וְלִהְיֶינָהּ מְצִילִיּוֹן? ...
וְלֹבֵשׁ כָּל מָה שְׂיִכּוֹל לְלִבּוֹשׁ,
וְעוֹטֵף כָּל מָה שְׂיִכּוֹל לְעֵטוֹף.
רַבִּי יוֹסֵי אָמַר:
שְׂמֹנֶה עֶשֶׂר בָּלִים.
וְחוֹדֵר וְלֹבֵשׁ וּמוֹצִיא,
וְאוֹמֵר לְאַחֲרַיִם: בּוֹאוּ וְהִצִּילוּ עִמָּי!"

ומאי שְׁנָא הָכָא דְקַתְנִי: "לְכֶם"?
ומאי שְׁנָא הָכָא דְקַתְנִי: "עִמָּי"?

גבי מזונות קתני "לְכֶם" - משום דְלָא קָא חָזוּ אֶלָּא מְזוֹן שְׁלֵשׁ סְעוּדוֹת.
אבל גבי לְבוֹשִׁים קתני "עִמָּי" - משום דְקַחְזִי לִיהּ לְכוּלֵי יוֹמָא.

תנו רבנן:

"לֹבֵשׁ, מוֹצִיא, וּפּוֹשֵׁט, וְחוֹדֵר וְלֹבֵשׁ וּמוֹצִיא וּפּוֹשֵׁט,
וְאִפִּילוּ כָּל הַיּוֹם כּוֹלוּ,
דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.
רַבִּי יוֹסֵי אָמַר:
שְׂמֹנֶה עֶשֶׂר בָּלִים.

וְאֵלּוּ הֵם שְׂמֹנֶה עֶשֶׂר בָּלִים: מְקַטְרֵן,
אוֹנְקְלִי,
וּפּוֹנְדָא,
קְלָבוֹס שֶׁל פֶּשֶׁתָן,
וְחִלּוֹק,
וְאִפִּילִיּוֹת,
וּמַעְפּוֹרֵת,
וְשְׁנֵי סַפְרֵקִין,
וְשְׁנֵי מְנַעְלִים,
וְשְׁנֵי אֲנַפִּילָאוֹת,
וְשְׁנֵי פָּרְגֵד,
וְחִגּוֹר שֶׁבְמִתְנָיו,
וְכוֹבַע שֶׁבְרֵאשׁוֹ,
וְסוּדֵר שֶׁבְצֹארוֹ.

31. קכ, א-ב

רש"י

מתני'

עור של גדי. לח:
 מפני שהוא מחרד. מן האור
 ובלע"ז רטרייט {ריטרייט:
 מתכווץ (או מכווץ)} ואינו נשרף
 ומתוך כך הוא מגין על התיבה:
 בין מלאים. מים:
 שאינו יכולין לקבל כח האור.
 מפני שחדשים הם:

גמ'

הוא דאמר כר"ש. דשרי לעכובי
 דליקה בעור גדי:
 גרם כיבוי. כי האי גוונא
 כשמגיע למים הוא כבה:
 מי אמר. דילמא הא דקתני
 במתני' ועושין מחיצה בכל
 הכלים לאו בחדשים
 המתבקעים קאמר:

משנה

רבי שמעון בן ננס אומר:

פורסין עור של גדי על גבי שידה,
 תיבה,

ומגדל שאחז בהו את האור,

מפני שהוא מחרד.

ועושין מחיצה: בכל הכלים,

בין מלאין בין ריקנים,

בשביל שלא תעבור הדליקה.

רבי יוסי:

אוסר בכלי חרס חדשים מלאין מים,

לפי שאין יכולין לקבל את האור, והו מתבקעין ומכבין את הדליקה.

גמרא

אמר רב יהודה אמר רב:

טלית שאחז בה האור מצד אחד נותנין עליה מים מצד אחר,
 ואם כבתה - כבתה.

מיתבי:

"טלית שאחז בה האור מצד אחד פושטה ומתכסה בה,

ואם כבתה - כבתה.

וכן ספר תורה שאחז בו האור פושטו וקורא בו,

ואם כבה - כבה!"

קכב, הוא דאמר רבי שמעון בן ננס.

אימר דאמר רבי שמעון בן ננס "מפני שהוא מחרד",

גרם כיבוי מי אמר?

אין, מדקתני סיפא:

"רבי יוסי אוסר בכלי חרס חדשים מלאים מים,

שאין יכולים לקבל את האור, והו מתבקעין ומכבין את הדליקה".

מכלל דתנא קמא שרי.

32. קכ, ב

רש"י

נר. דולק קרושיי"ל
 {קרוישו"ל: מנורה} :
 אלא בשכח. דשכחו מבעוד יום
 על הטבלא שלא מדעת:
 אבל מניח נעשית. טבלא בסיס
 לדבר האסור ואסור לטלטלה
 כדי לנערה :
 לייט עליה. על כל המורין כן :
 כר' יהודה. דאמר דבר שאין
 מתכוין אסור :
 בפסיק רישיה. והכא נמי הרוח
 מכבהו :

תנו רבנן:

"נר שעל גבי טבלא, מנער את הטבלא והיא, נופלת.
 ואם נבתה - נבתה".

אמרי דבי רבי ינאי:

לא שנו אלא: בשוכח,
 אבל במניח - נעשה בסיס לדבר האסור.

תנא:

"נר שאחורי הדלת פותח ונועל בדרבו,
 ואם נבתה - נבתה".

לייט עלה רב.

אמר ליה רבינא לרב אחא בריה דרבא,

ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:

מאי טעמא לייט עלה רב?

אילימא: משום דרב סבר לה כרבי יהודה, ותנא קתני כרבי שמעון.

משום דרב סבר לה כרבי יהודה, כל דתני כרבי שמעון מילט לייט ליה!?

אמר ליה:

בהא אפילו רבי שמעון מודה.

דהא אבוי ורבא דאמרי תרווייהו:

מודה רבי שמעון ב'פסיק רישיה ולא ימות'.

כ"י

33. קכ, ב

כנגד המדורה. ואע"פ שרוח
 מנשבת ומבעיר האור:
 מאי טעמא דמאן דאסר. אין
 דרך להבעיר ברוח מצויה ולא
 פסיק רישיה ולא ימות הוא:

אמר רב יהודה:
 פותח אדם דלת כנגד מדורה בשבת.

לייט עלה אביי.

במאי עסקינן?

אילימא: ברוח מצויה, מאי טעמיה דמאן דאסר?
 אי ברוח שאינה מצויה - מאי טעמא דמאן דשרי?!

לעולם ברוח מצויה,

קר סבר: גזרינן,

ומר סבר: לא גזרינן.

רס"י

אף כלי כפר שיחין. חרס העשוי מאותו עפר חזק הוא ואין משתבר אלמא לר' יוסי בגרם כבוי טפי מיקל מדרבנן: וכי תימא איפוך מתני'. ותני ברישא דברי ר' יוסי וחכמים אוסרין בכלי חרס חדשים כו': ור' יוסי דברייתא. דמשמע דבהנחו דפקעי מודה דהא כפר שיחין וכפר חנניה הוא דקשרי: לדבריהם קאמר להו. לדידי כל הכלים שרו דגרם כבוי מותר אלא לדידכו נהי דאסריתו גרם כבוי אודו לי מיהת דבהני אפילו גרם ליכא: כורך עליו גמי. קס"ד השתא כדי שלא ימחק את השם במים אלמא לרבנן גרם מחק אסור ולר' יוסי שרי: ובלבד שלא ישפסף. דהוי מוחק בידים:

34. קכ, ב

"עושיין מחיצה בכל הכלים, בין מלאין בין ריקניים, בשביל שלא תעבור הדליקה. רבי יוסי: אוסר בכלי חרס חדשים מלאין מים, לפי שאין יכולין לקבל את האור, והו מתבקעין ומכבין את הדליקה".

למימרא: דרבנן סברי: גרם כבוי - מותר, ורבי יוסי סבר: גרם כבוי - אסור. והא איפכא שמעינן להו! דתניא:

"עושיין מחיצה: בכלים ריקניים,

ובמלאין שאין דרבן להשתבר. ואלו "מלאין שאין דרבן להשתבר": בלי מתכות.

רבי יוסי אומר:

אף: בלי כפר שיחין,

ובלי כפר חנניה - אין דרבן להשתבר!"

וכי תימא:

איפוך מתניתין,

ורבי יוסי דברייתא לדבריהם קאמר.

ומי מצית אפכת לה?

והאמר רבה בר תחליפא משמיה דרב:

מאן תנא גרם כבוי אסור? רבי יוסי!

אלא לעולם לא תיפוך,

וברייתא פולה רבי יוסי היא,

וחסורי מחסרא והכי קתני:

"עושיין מחיצה בכלים ריקניים ובמלאים שאין דרבן להשתבר.

ואלו הן כלים שאין דרבן להשתבר: בלי מתכות, וכלי כפר שיחין, וכלי כפר חנניה נמי אין דרבן להשתבר,

שרבי יוסי אומר:

אף בלי כפר שיחין, ובלי כפר חנניה - אין דרבן להשתבר".

ורמי דרבנן אדרבנן,

ורמי דרבי יוסי אדרבי יוסי.

דתניא:

"הרי שהיה שם כתוב לו על בשרו - הרי זה לא ירחוק,

ולא יסוף,

ולא יעמוד במקום הטינופת.

נזדמנה לו טבילה של מצוה - בורך עליה גמי, ויורד וטובל.

רבי יוסי אומר:

לעולם יורד וטובל בדרבו, ובלבד שלא ישפסף!"

שאני התם: דאמר קרא: "ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשונו כן לה' אלהיכם"⁵¹⁷ (דברים יב, ג-ד), עשייה - הוא דאסור, גרמא - שרי.

אי הכי,

הכא נמי, כתיב: "לא תעשה כל מלאכה"⁵¹⁸ (שמות כ, ט),

עשייה - הוא דאסור,

⁵¹⁷ ג ונתעתם את מזבחתם ושבדתם את מצבתם ואשריהם תשרפון כאשר וקסילי אלהיהם תגדעו ונאבדתם את שמם מן המקום ההוא. ד לא תעשונו כן ליהוה אלהיכם

⁵¹⁸ ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרף אשר בשעריך

גְרָמָא - שָׂרִי!

מתוך: שְׂאָדָם בְּהוֹל עַל כְּמוֹנוֹ, אִי שְׂרִית לִיָּה - אֶתִּי לְכַבּוּי.

אִי הָכִי, קִשְׂיָא דְרַבְנָן אֲדָרְבָּנָן:

וּמָה הָתָם דְּאָדָם בְּהוֹל עַל כְּמוֹנוֹ - שָׂרִי,

הָכָא - לֹא כָּל שְׂקוֹן?!

וְתַסְבְּרָא הָאִי גְמִי הִכִּי דְמִי?

אִי דְמִי הִדְק - קָא הָוִי חֲצִיצָה,

אִי לֹא מִיְהִדְק - עֵיילִי בֵּיה מִיָּא!

חֲצִיצָה? תִּפּוֹק לִיָּה מִשּׁוּם דִּינָא!

בְּלַחָה,

דִּתְנִיָּא:

"הִדָּם וְהִדְיוֹ, הִדְבָּשׁ וְהַחֶלֶב:

יְבִשִׁין - חוּצְצִין,

לְחִים - אִין חוּצְצִין".

מְכַל מְקוֹם קִשְׂיָא!

אֲלֵא אָמַר רַבָּא בְּרַב רַב שִׁילָא:

הֵינָנּוּ טַעֲמִיָּהוּ דְרַבְנָן:

דְּקִסְבְּרִי: אֶסּוּר לְעֲמוּד בְּפְנֵי הַשֵּׁם עָרוֹם.

מְכַלֵּל: דְרַבִּי יוֹסִי סָבַר מוֹתֵר לְעֲמוּד בְּפְנֵי הַשֵּׁם עָרוֹם?!

דְּמִנְחָ יְדֵיה עֵילוּיָה.

לְרַבְנָן נִמִּי דְמִנְחָ יְדֵיה עֵילוּיָה!

זִמְנִין דְּמִשְׁתַּלִּי וְשָׁקִיל לִיָּה.

לְרַבִּי יוֹסִי נִמִּי, זִמְנִין דְּמִשְׁתַּלִּי וְשָׁקִיל לִיָּה!

אֲלֵא: אִי דְאִכָּא גְמִי הָכִי נִמִּי,

הָכָא בְּמֵאֵי עֶסְקִינָן: לְאֵהֲדוּרֵי אֲגָמִי,

קָבָא, רַבְנָן סָבְרִי: אֲטַבִּילָהּ בְּזִמְנָה - לְאוּ מְצֹוָה, וּמָהֲדִרִינָן,

וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר: אֲטַבִּילָהּ בְּזִמְנָה מְצֹוָה, וְלֹא מְהִדְרִינָן.

וְסָבַר רַבִּי יוֹסִי אֲטַבִּילָהּ בְּזִמְנָה מְצֹוָה?!

וְהִתְנִיָּא:

"הִזְבּ וְהִזְבָּה, הִמְצוֹרֶעַ וְהִמְצוֹרֶעַת, בּוֹעֵל נְדָה וְטִמְאָה מֵת - טְבִילְתָּן בְּיוֹם.

נְדָה וְיוֹלְדָת - טְבִילְתָּן בְּלַיְלָה.

בְּעַל קֶרִי - טוֹבֵל וְהוֹלֵךְ כָּל הַיּוֹם כּוֹלוּ.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר:

מִן הַמְּנַחָה וְלַמַּעֲלָה - אֵינּוּ צְרִיךְ לְטַבּוֹל!"

הֵיא - רַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי יְהוּדָה הֵיא,

דְּאָמַר: דִּיָּה טְבִילָהּ בְּאַחַר־וָנָה.

רַשִׁי

וְתַסְבְּרָא. דְּהָכָא גְמִי דְאַצְרְכוּה רַבְנָן
מִשּׁוּם שְׁלֵא יִמְחַק הוּא:

הָאִי גְמִי הִכִּי דְמִי. לְהַגִּין עֵלוֹ:

אִי דְמִי הִדְק. שְׁלֵא יִכְנָסוּ בּוּ מִים וְיִמְחַק
הוּי חֲצִיצָה:

וְאִי דְלֹא מִיְהִדְק. לְבַשְׂרוּ:

עֵיילִי בֵּיה מִיָּא. וְאֵינוּ מְגִין מִלְּמַחוּק:

תִּפּוֹק לִיָּה דְמִשּׁוּם דִּין. בְּלֹא גְמִי נִמִּי

חֵיץ דִּין וּמִשְׁנֵי בְּלַחָה:

מְכַל מְקוֹם קִשְׂיָא. גְמִי לְרַבְנָן לְמָה לְהוּ:

מְכַלֵּל דְלָר' יוֹסִי כּוּ'. בְּתַמִּיָּה וְהָא כְּתִיב

לֹא יִרְאֶה בְךָ עֲרוֹת דְּבַר (דְּבָרִים כג):

אֲלֵא אִי אִיכָא גְמִי הָכִי נִמִּי. דְּמוּדָה ר'

יוֹסִי דְצָרִיךְ לְכַרּוֹךְ עֵלוֹ גְמִי וְלֹא סָגִי לִיָּה

לְאוּנוּחֵי יְדֵיו עֵלוֹ דִּילְמָא מִישְׁתַּלִּי וְשָׁקִיל

לִיָּה לִיְדֵיה:

טְבִילָהּ בְּזִמְנָה מְצוּוָה. דְּכְתִיב וְהִיָּה לְפָנוֹת

עָרַב יֶרַחַץ בְּמִים (דְּבָרִים כג):

לְאוּ מְצוּוָה. וְאִי לֹא מִשְׁכַּח גְּמִי הָאִידְנָא

לִישְׁתַּהִי עַד לְמַחַר וְלִמְיָד לְאוּ מְצוּוָה

קָרָא עֲצָה טוֹבָה קַמִּיָּל כְּדִי שִׁיעָרִיב

שְׁמִשּׁוּ בְיוֹם לְאַחַר טְבִילָהּ שְׁאִם יִמְתִּין

לְטַבּוֹל עַד הַלַּיְלָה לֹא יִהְיֶה לוֹ הָעָרַב שְׁמִשׁ

עַד לַיִל הַמַּחְרָת:

הִזְבּ וְהִזְבָּה כּוּ'. בְּרִייתָא זֹו אֲצֵל יוֹה"כ

שְׁנוּיָה בְּתוֹסַפְתָּא דִּיוֹמָא (פ"ד):

הִזְבּ וְהִזְבָּה וְהִמְצוֹרֶעַ וְבוֹעֵל נְדָה וְטִמְאָה

מֵת טוֹבִלִין בְּיוֹם. מִשְׁהָאִיר הַמְזוֹרַח בְּיוֹם

הַשְּׁבִיעִי שְׁלֵהֶם וְטַעֲמָא בְּפִיב דְּמַגִּילָה

(דף כ.). מְקָרָא דְבְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְקַצַּת

שְׁבִיעִי סְפִירָה וְאִם חַל שְׁבִיעִי שְׁלֵהֶם

בְּיוֹה"כ טוֹבִלִין כְּדָרְכָן לְאִכּוֹל תְּרוּמָה

לְעָרַב:

נְדָה וְיוֹלְדָת. טוֹבִלוֹת כְּדָרְכָן בְּלַיִל יוֹה"כ

אִם חַל שְׁבִיעִי שְׁלֵהֶם בְּעָרַב יוֹה"כ שְׁאִינָה

יִכּוֹלָה לְטַבּוֹל בְּיוֹם ז' דְּכְתִיב בַּה תִּהְיֶה

בְּנִדְתָּהּ בְּהוֹיִיתָהּ תִּהְיֶה כָּל ז' (פְּסָחִים דף

צ:).

בְּעַל קֶרִי. שְׁצָרִיךְ טְבִילָהּ לְדַבְרֵי תוֹרָה

מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים וְאַפִּי אִין אוֹכֵל טַהֲרוֹת

לְבוּ בְיוֹם:

טוֹבֵל כָּל הַיּוֹם כּוֹלוּ. וְאֵעִיף שְׂרָאָה קֶרִי

מִן הַמְּנַחָה וְלַמַּעֲלָה לְאַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל

תְּפִלַּת הַמְּנַחָה שֶׁהָרִי הוּא יִכּוֹל לְהַמְתִּין

עַד שֶׁתַּחֲשֵׁךְ וְיִטְבּוֹל לְתַפִּלַּת עֶרְבִית אֲפִי"ה

טוֹבֵל בְּיוֹ"כ מִבְּעוּד יוֹם אֵעִיף שְׂאִסּוּר

בְּרַחֲצַת הָרִשׁוֹת דְּטְבִילָהּ בְּזִמְנָה מְצוּוָה:

ר' יוֹסִי אָמַר מִן הַמְּנַחָה וְלַמַּעֲלָה. אִם

רָאָה קֶרִי לְאַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מְנַחָה

שֶׁהָרִי הוּא יִכּוֹל לְהַמְתִּין עַד שֶׁתַּחֲשֵׁךְ

וְיִטְבּוֹל וְיִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת עֶרְבִית וְתַפִּלַּת

נְעִילָה נִמִּי סִ"ל שִׁיכּוֹל לְהַתְפַּלֵּל בְּלַיִלָה

כְּרַב דְּאָמַר (יוֹמָא דף פז). תְּפִלַּת נְעִילָה

פּוֹטְרַת שֶׁל עֶרְבִית:

אִין צְרִיךְ לְטַבּוֹל. בְּיוֹם מִשּׁוּם זְמַן טְבִילָהּ

דְּלֹא מְצוּוָה לְטְבִילָהּ בְּזִמְנָה:

דִּיָּה לְטְבִילָהּ שֶׁתֵּהָא בְּאַחַר־וָנָה. בְּמַסְכַּת

נְדָה בְּפֶרֶק הַמְּפִלַּת גְּבִי אִשָּׁה שִׁצְאָה

מִלֵּאָה וּבֵאָה רִיקִיָּת וְאִינָה יוֹדַעַת מִתִּי

יְלֵדָה דְּמִצְרִיכִין לָה לִיָּה טְבִילוֹת לְסַפֵּק

ד' טְבִילוֹת שֶׁעֲלֵיהָ טְבִילַת זָכָר לז' או

טְבִילַת נְקֵבָה לְשִׁבְעֵינָם וּבְלַיִלָה או שְׁמָא

יּוֹלְדַת זָכָר בְּזוּב וְצָרִיכָה אִף טְבִילַת זָבָה

בְּיוֹם שְׁבַעַה לְסַפּוּרִים שְׁלֵה או יּוֹלְדַת

נְקֵבָה בְּזוּב הִיתָה וּמִשּׁוּם דְּלֹא יִדְעִינָן

מִתִּי יְלֵדָה וְאִימְתִי מִטִּי זְמַן טְבִילָהּ דִּידָהּ

מִצְרִיכִין לָה טְבִילָהּ כָּל לַיְלָה וְכָל יוֹם

שִׁישׁ לְסַפּוּקֵי בְּזִמְנָן טְבִילָתָהּ וּפְלִיג ר'

יוֹסִי בְרַבִּי יְהוּדָה עֵלָה וְאָמַר דִּיָּה

לְטְבִילָהּ שֶׁתֵּהָא בְּאַחַר־וָנָה לְסוּף סַפּוּרִים

שֶׁל נְקֵבָה דֵּהֵינּוּ לְסוּף שְׁלֹשׁ שְׁבִיעִים

שְׁאִם יְלֵדָה נְקֵבָה בְּזוּב טַמְאָה שְׁבִיעִים

לְלִידְתָּהּ וְז' נְקִיָּים בְּשִׁבִיל הַזִּיבָה וְלֹא

אֲמַרְנָן טְבִילָהּ בְּזִמְנָה מְצוּוָה:

רש"י

35. קכא, א

מתני'

אין אומרים לו כבה. רבנן גזור על אמירה לנכרי משום שבות: ולא תכבה. אין צריך למחות בידו אלא יניחנו ויכבה: שאין שביתתו של נכרי עליהן דישאל אינו מוזהר על שביתתו של נכרי שאינו עבדו:

גמ'

כבה הוא דלא אמרינן ליה. שעושהו שלוחו ממש:

הא כל המכבה אינו מפסיד כו'. ונכרי מדעתיה דידיה עביד שריא:

אל תכבה הוא דלא אמרינן ליה. שאינו צריך למחות בידו ומיהו גילוי דעתא דלא יפסיד בדבר נמי לא משתרי דאי גילוי דעתא שרי למה ליה למיתני סיפא אין צריך למחות:

אלא מהכא ליכא למישמע מיניה. דודאי מתניתין לאו כולה דוקא אלא חדא מינייהו דוקא או רישא או סיפא ותנא אידך אטו ההיא ולא ידעינן הי מינייהו דוקא דנגמר מיניה:

גיסטרא. שלטון:

אפטרופוס. ממונה על ממונו:

משנה

גוי שבא לכבות:

אין אומרים לו: "כבה",

ו"אל תכבה",

מפני שאין שביתתו עליהן,

אבל קטן שבא לכבות - אין שומעין לו,

מפני ששביתתו עליהן.

גמרא

אמר רבי אמי:

בדליקה התירו לומר: "כל המכבה אינו מפסיד".

נימא מסייע ליה:

"גוי שבא לכבות - אין אומרים לו: "כבה",

ו"אל תכבה",

מפני שאין שביתתו עליהן.

"כבה" - הוא דלא אמרינן ליה,

הא "כל המכבה אינו מפסיד" - אמרינן ליה.

אימא סיפא: "אל תכבה" - לא אמרינן ליה,

ו"כל המכבה אינו מפסיד" - נמי לא אמרינן ליה.

אלא מהא ליכא למשמע מינה.

תנו רבנן:

"מעשה ונפלה דליקה בחצירו של יוסף בן סימאי בשיחין,

ובאו אנשי גיסטרא של ציפורי לכבות,

מפני שאפטרופוס של מלך היה,

ולא הניחן מפני כבוד השבת,

ונעשה לו נס וירדו גשמים וכיבו.

לערב שיגר לכל אחד מהן שתי סלעין,

ולאפרכוס שבהן חמשים.

וכששמעו חכמים בדבר, אמרו: לא היה צריך לכהן,

שהרי שנינו: גוי שבא לכבות אין אומרים לו: "כבה",

ו"אל תכבה".

רש"י

36. קכא, א

שמעת מינה קטן אוכל נבלות
 בית דין מצווין להפרישו.
 ותקשי לר' יוחנן דאמר ביבמות
 (דף קיד.) לרבה בר בר חנה
 דאירכסו ליה מפתחות של בית
 המדרש ברשות הרבים בשבת
 דבר טליי וטליתא ליטיילי התם
 דאי משכחי להו מייתי להו:
 על דעת אביו. בקטן שידע
 להבחין שהכבוי זה נוח לאביו
 ועושה בשבילו:
 נכרי אדעתיה דנפשיה עביד.
 ואפילו יודע שנוח לו לישראל
 הוא להנאת עצמו מתכוין שידע
 שלא יפסיד:

"אָבֵל קָטָן שָׁבָא לְכַבּוֹת - אִין שׁוֹמְעִין לוֹ".

שְׁמַעְתָּ מִיְנָה: קָטָן אוֹכֵל נְבֵלוֹת - בֵּית דִּין מְצַוִּין עָלָיו לְהַפְרִישׁוֹ!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

בְּקָטָן הָעוֹשֶׂה לְדַעַת אָבִיו.

דְּכוּוְתָה גְבִי גוֹי, דְּקָא עֲבִיד לְדַעַתִּיה דְּיִשְׂרָאֵל,
 מִי שְׂרִי?!

גוֹי, לְדַעַתִּיה דְּנַפְשִׁיה עֲבִיד.

37. קכא, א-ב

רפ"י

מתני'

כופין קערה. של חרס:

על גבי הנר. ובלבד שלא יכבה ואע"פ שנוטל כלי להצלת קורה שאינה ניטלת בשבת הא אותבינן מינה (דף מג.) לרבי יצחק דאמר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל ושנייה בצריך למקומו:

מעשה בא. כפיית כלי על עקרב:

בערב. מקום:

חוששני לו מחטאת. כיון דלא היה עקרב רץ אחריו איני יודע אם חייב משום צידה אם לאו וחוששני לומר חייב חטאת הוא:

גמ'

אייתו להו פורייתא. מטות לישב עליהן:

לא אייתו ליה. והושיבוהו לארץ: מפני קטן. שלא יטפח בו ויתלכלך:

א"ל. רב חנן שהיה כעוס ומתכוין להקניטו לר' אבין:

והלא מוכנת לכלבים. ולמה לי לכפות כלי יפנוה משם שהרי ראויה לטלטל:

דלא חזיא מאתמול. שהיום נולדה:

נהרות המושכים כרגלי כל אדם. משום דמידי דנייד הוא ולא קני שביתה ואע"פ שבא מחוץ לתחום כל אדם מוליכן למקום שעירב לו לילך מיהו שמעינן מינה דמותרין בטלטול ואע"ג דמאתמול לא הוי הני קמן כיון דאורחיהו בהכי דעתיה עלייהו ה"נ כיון דאורחיה דקטן בהכי דעתיה עליה דלכי תיתי יאכילנה לכלבים:

א"ל ר' אבין. ואלא היכי אתנייה: צואה של תרנגולים. דלא חזיא לכלבים ושל קטן דקתני מתניתין שמטפח בה קטן קאמר ובשביל הקטן אמר כופין:

תיפוק ליה דגרף של רעי הוא. דמאסי ולפנייה דהא קי"ל במסכת ביצה גרף של רעי מותר להוציאו לאשפה:

וכי תימא גרף של רעי דמותר אגב מנא אין. הא דקי"ל מותר להוציאו משום דרמי במנא דגרף היינו כלי חרס העשוי לכך ואגב מנא הוא דשרי לטלטולי אבל בפני עצמו לא והכא לאו במנא רמי:

באספרמקי. בשמים:

בצוציתיה. בזבוב אלמא בלאו מנא נמי מטלטלי ליה:

ומשני באשפה. דלא רמי קמייהו ולא גרף של רעי הוא:

קטן באשפה מאי בעי. סתם אשפה ברה"ר הוא ומאי בעי קטן התם דקא מיכסי ליה בשביל קטן:

ומשני בחצר. דשכיח קטן התם קס"ד בחצר דלאו אשפה וקפריך סוף סוף גרף של רעי הוא ומשני באשפה שבחצר:

משנה

כופין קערה:

על גבי הנר בשביל שלא תאחוז בקורה.

ועל צואה של קטן.

ועל עקרב שלא תישך.

אמר רבי יהודה:

מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זנאי בערב,

ואמר: חוששני לו מחטאת.

גמרא

רב יהודה ורב ירמיה בר אבא ורב חנן בר רבא איקלעו לבי אבין דמן נשיקיא.

לרב יהודה ורב ירמיה בר אבא - אייתו להו פורייתא

לרב חנן בר רבא - לא אייתו ליה.

אשפחיה מתני ליה לבריה:

"ועל צואה של קטן" - מפני קטן.

אמר ליה: אבין שטיא מתני שטותא לבניה!

והלא היא, עצמה מוכנת לכלבים!

וכי תימא דלא חזיא ליה מאתמול,

והתניא:

"נהרות המושכים ומעיינות הנובעין - הרי הן כרגלי כל אדם".

ואלא היכי אתנייה?

אימא: על צואה של תרנגולים - מפני קטן.

ותיפוק ליה דהוי גרף של רעי!

וכי תימא: גרף של רעי אגב מנא - אין, איהו גופיה - לא.

והא ההוא עכבר דאישתפח באיספרמקי דרב אשי,

ואמר להו: נקוטו בצוציתיה ואפקוה!

באשפה.

וקטן באשפה מאי בעי ליה?

בחצר.

חצר נמי גרף של רעי הוא!

באשפה שבחצר.

קכא,ב

38. קכא, ב

רפ"י

"ועל עקרב שלא תישך"

אמר רבי יהושע בן לוי:
כל המזיקין נהרגין בשבת.

מתלב רב יוסף:

**"חמשה נהרגין בשבת, ואלו הן:
דבוב שבארץ מצרים,
וצירעה שבנינוה,
ועקרב שבחדיב,
ונחש שבארץ ישראל,
ונבל שוטה בכל מקום"**

מני?

אילימא רבי יהודה - הא אמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חיב עליה!
אלא לאו רבי שמעון, והני הוא דשרי - אחריני לא!

אמר רבי ירמיה:

ומאן נימא לן דהא מתרצתא היא? דילמא משבשתא היא?

אמר רב יוסף:

אנא מתנינא לה,
ואותיבנא לה, ואנא מתריצנא לה.
ברצו אחרינו, ודברי הכל.

תני תנא קמיה דרבא בר רב הונא:

"ההורג נחשים ועקרבים בשבת - אין רוח חסידים נוחה הימנו"

אמר ליה:

ואותן חסידים - אין רוח חכמים נוחה מהם.

ופליגא דרב הונא.

דרב הונא חזייה ליההוא גברא דקא קטיל זיבורא.
אמר ליה: שלימתינהו לכולהו!?

תנו רבנן:

"נזדמנו לו נחשים ועקרבים,

הרגו - בידוע שנזדמנו לו להורגו.

לא הרגו - בידוע שנזדמנו להורגו, ונעשה לו נס מן השמים"

אמר עולא ואיתימא רבה בר רב הונא אמר רבי יוחנן:

בנישופין בו.

אמר רבי אבא בר כהנא:

פעם אחת נפל אחד בבית המדרש,
ועמד ניותי אחד והרגו.
אמר רבי: פגע בו כיוצא בו!

איבעיא להו:

כל המזיקין. ההורגין:

נהרגין בשבת. וקס"ד אפי' אין
רצין אחריו ומשום דס"ל כר"ש
דמלאכה שאינה צריכה לגופה
מדרבנן היא דאסירא והכא לא
גזור:

(נהרגין בשבת. אפי' אין רצין
אחריו) משום דס"ל דסתמן
הורגין הן: האמר חיב עליה.
והיכי שרי במלאכה גמורה
כשאין רצין אחריו דליכא פקוח
נפש:

ומאן לימא לן כו'. דרב יוסף
הוא מתני ליה כדלקמן ולא
בדבי ר' חייא ור' אושעיא
מיתנייא וכל מתניתא דלא
מתנייא בתוספתא דר' חייא ור'
אושעיא איכא לספוקי
במשבשתא ולא מותבין מינה:

אנא תנינא לה. במתניתא דידי
ואנא אותבנא בבי מדרשא
אדרי יהושע בן לוי:

ואנא מתרצנא לה. דלא תיקשי
כי אמר ר' יהושע בן לוי כל
המזיקין נהרגין ברצין אחריו
קאמר דפקוח נפש הוא:

ודברי הכל. ואפי' לר' יהודה
והא דחמשה נהרגין כשאין רצין
אחריו ור' שמעון:

אין רוח חסידים נוחה הימנו.
דתן של חסידים אינה מעורבת
עמו שאינו הגון בעיניהם על מה
שעשה:

נוחה. עריבה אין מתרצין
במעשיו:

אמר ליה. רבא לתנא:

ואותן חסידים. השונאין אותו
על כך אין רוח חכמים עריבה
עמהם להיות נוחה ומיושבת
במה שרואין במדת חסידים
הללו דשפיר עביד דאי לא
מזיקין השתא סופן להזיק
בשעת כעסן:

שלימתינהו לכולהו. הרגת את
כולן כלומר מה אהני בהא אכתי
טובא איכא אלמא לאו שפיר
עבד והא דרבא פליג אדאבוה:

שנזדמנו לו להורגו. לכך באו
לידו שזימן לו המקום לאבדן
לפי שהיו עתידות להזיק וגלגלו
זכות על ידי זכאי:

לא הרגו בידוע שנזדמנו לו
להרוג אותו. והראה לו הקב"ה
שחטא אלא שנעשה לו נס:

בנישופין בו. בכה"ג קתני בידוע
שנזדמנו להורגו נישופין כך דרך
הנחש עושה כעין שריקה
כשהוא רואה שונאו וכועס:

ניותי. על שם מקומו וישראל
היה:

"פגע בו כיוצא בו" - דשפיר עביד או לא?

תא שמע:

דְּרַבִּי אֲבָא בְּרִיהַ דְּרַבִּי חִיָּיא פֿר אֲבָא וְרַבִּי יִרְאָהוּ הוּוּ יְתָבִי אֲקִילָעָא דְּבִי רַבִּי יִנְאִי.

נִפְקַ מִיִּלְתָּא מְבִינִייהוּ,

בָּעוּ מִיְנִיהַ מְרַבִּי יִנְאִי:

מַהוּ לְהַרְוֵג נְחֻשִׁים וְעַקְרָבִים בְּשַׁבָּת?

אָמַר לְהוּ: צִירְעָה - אֲנִי הוֹרְגָא,

נְחֻשׁ וְעַקְרָב - לֹא כֹל שְׂכָן!?

דִּילְמָא: לְפִי תוּמוֹ,

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: רוּק דוֹרְסוּ לְפִי תוּמוֹ.

וְאָמַר רַב שִׁשְׁתִּי:

נְחֻשׁ - דוֹרְסוּ לְפִי תוּמוֹ.

וְאָמַר רַב קָטִינָא:

עַקְרָב - דוֹרְסוּ לְפִי תוּמוֹ.

אֲבָא בְּרַ מְרִתָּא דְּהוּא אֲבָא בְּרַ מְנִיזְמִי הָוָה מְסַקִּי בֵּיהַ דְּבִי רִישׁ גְּלוּתָא זֻזִי.

אֵייתִיּוּהוּ, קָא מְצַעְרִי לִיהַ.]

הָוָה שְׂדֵי רוּקָא.

אָמַר לְהוּ רִישׁ גְּלוּתָא: אֵייתוּ מָאנָא סְחִיפוּ עֲלוּיָהּ,

אָמַר לְהוּ: לֹא צְרִיכִיתוּ,

הֲכִי אָמַר רַב יְהוּדָה: רוּק - דוֹרְסוּ לְפִי תוּמוֹ.

אָמַר לְהוּ: צוֹרְבָא מְרַבְנָן הוּא, שְׂבָקוּהוּ.

רפ"י

דשפיר עביד. וכיוצא בו דקאמר

לאו לגנאי הוא אלא הנחש רודף

ונעשה זה כיוצא בו :

או לא. וכיוצא בו דקאמר לגנאי

הוא :

צרעה אני הורג. בשבת לכולת

מזיקין ואף על פי שאינה מועדת

כאלו :

לא כל שכן. אלמא שפיר עביד :

דילמא לפי תומו. לא שיעמוד

עליו ויהרגנו להדיא אלא

כשהוא הולך לתומו ונחש או

עקרב בפניו אין צריך לישמט

ממנו אלא דורכו והולך ואם מת

בדריכתו ימות הואיל ולא

נתכוין דדבר שאין מתכוין לרי

יהודה מדרבנן הוא ולענין

מזיקין לא גזור :

רוק דורסו לפי תומו. שאין

מתכוין למרח ולאשווי גומות

דאף על גב דממילא ממרח הוא

כי לא מיכוין שרי משום

מאיסותא :

הוה שדי רוקא. היה רוק מוטל

לפניהם ושבת היתה :

רש"י

פמוטות. מנורות ולא של חוליות היו :
של בית אביך. דקטנות היו אבל גדולות אדם קובע להם מקום :
קרונות. עשויות לבני אדם :
אי משום דסבר כרבי אליעזר. דאמר במסכת ע"ז (דף לא.) יין מותר בחותם אחד :
אי משום אימתא דבי נשיאה. שהיה הנכרי המביאו ירא מן הנשיא שהיה שליט על פי המלכות ומשום דאיירי ר' אבא בר כהנא לעיל גבי נחש נקט כל הני בשמיה :

39. קכא, ב - קכב, א

אמר רבי אבא בר כהנא אמר רבי חנינא:
 פמוטות של בית רבי - מותר לטלטלן בשבת.

אמר ליה רבי זירא:
 בניטלין בידו אחת,
 או:
 בשתי ידים?

קכב, א
 אמר ליה:
 כאותן של בית אביך.

ואמר רבי אבא בר כהנא אמר רבי חנינא:
 קרונות של בית רבי - מותר לטלטלן בשבת.

אמר ליה רבי זירא:
 בניטלין באדם אחד,
 או:
 בשני בני אדם?

אמר ליה:
 כאותן של בית אביך.

ואמר רבי אבא בר כהנא:
 התיר להם רבי חנינא לבית רבי - לשנות יין בקרונות של גוי בחותם אחד.
 ולא ידענא: אי משום דסבר לה כרבי אליעזר,
 אי משום אימתא דבי נשיאה?

40. קכב, א

רפ"י

מתני'

אם בשביל ישראל אסור.
 מדרבנן:
מילא מים. מבור ברה"ר:
כבש. עושין בספינה גדולה לירד
 בו מספינה ליבשה:

גמ'

נר לאחד נר למאה. כיון דנכרי
 לצרכו הדליקו ליכא למימר
 דבשביל ישראל אפיש:
כבש למה לי. הא דומיא דנר
 הוא כבש לאחד כבש למאה:
מאכיל אחריו ישראל. את
 בהמתו ואחריו דוקא נקט
 בכולהו דנכרי לצורך עצמו
 עביד:

אבל מכירו אסור. קסי"ד דעביד
 נמי אדעתא דידיה:

**מעמיד אדם בהמתו על גבי
 עשבים**. מחוברים: **בשבת**.
 לרעות וליכא למיגור שמא
 יתלוש ויאכיל:

ואינו מעמידה ע"ג מוקצה.
 שמא יטול בידו ויאכיל והא נמי
 מוקצין ניהו לגבי טלטול
 דאתמול הוו מחוברין:

דקאים ליה באפה. שלא תפנה
 למקום אחר:

ואזלא ואכלה. אבל הוא אינו
 עומד על העשבים קרוב להם
 דניחוש לשמא יטול ויאכיל:

משנה

גוי שהדליק את הנר - משתמש לאורו ישראל.
 ואם בשביל ישראל - אסור.
 מילא מים להשקות בהמתו - משקה אחריו ישראל,
 ואם בשביל ישראל - אסור.
 עשה גוי כבש לירד בו - יורד אחריו ישראל,
 ואם בשביל ישראל - אסור.
 מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באין בספינה,
 ועשה נכרי כבש לירד בו, וירדו בו רבן גמליאל וזקנים.

גמרא

וצריכא.

דאי אשמעינן "נר" - משום דנר לאחד נר למאה,
 אכל "מים" - ליגזר דילמא אתי לאפוישי בשביל ישראל.

ו"כבש" למה לי?

מעשה דרבן גמליאל וזקנים קא משמע לן.

תנו רבנן:

"גוי נשליקט עשבים - מאכיל אחריו ישראל,
 ואם בשביל ישראל - אסור.
 מילא מים להשקות בהמתו - משקה אחריו ישראל,
 ואם בשביל ישראל - אסור.
 במה דברים אמורים:
 שאין מכירו,
 אבל מכירו - אסור".

איני?!

והאמר רב הונא אמר רבי חנינא:
 מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים בשבת.
 אכל לא על גבי מוקצה בשבת!

דקאים לה באפה, ואזלא היא ואכלה.